Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 14 май 1977 шу. • № 58 (5725). • Мах 2 кеп.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком 1977 шера 1 январе денз 1 мае кхаччалца йолча хана хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран тIехьа лоаттаяьча социалистически яхьа итогашка хьежай.

Республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен доска тIа дIаязъяьй.

РАЙОНАШ:

ШАЛИНСКИ,

ГРОЗНЕНСКИ.

Дика болх баь хиларца белгалъяьхай Шелковскийи Надтеречнии районаш.

БОАХАМАШ:

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз;
Грозненски района «Атагинский» совхоз;
Надтеречни района «Верхне Наурский» совхоз;
Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоз;
Шелковски района «Путь к коммунизму» яха колхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс;
Грозненски района «Гикаловское» ОПХ шурий ферма;
Шалински района Ленина цIерагIча колхоза шурий ферма;
Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза шурий ферма;
Надтеречни района «Новогорский» комсий совхоза шурий ферма;
Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьакхарч лелаю бригада;
Шелковски района «Коминтерн» яхача колхоза № 2 йола жа леладу ферма.
Малгобекски района ГI. Ахриева цIерагIча совхоза жа Iуй бригада (вокххагIвола жа Iу М. Бахмадов);
Наурски района «Россия» яхача колхоза жа Iуй бригада (вокххагIвола жа Iу С. Ашахавов);
Надтеречни района «Минеральный» совхоза жа Iуй бригада (вокххагIвола жа Iу Т. Шуаипов);

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

Астамирова М. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;
Абубакарова С. — Грозненски района «Атагинский» совхоза Iаьсий леладер;
Дакаева М. — Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза доярка;
Байсарова Б. — Ачхой-Мартановски района «Бамутский» совхоза доярка;
Висикаева А. — Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза доярка;
Иванов В. А. — Грозненски района «Атагинский» совхоза хьакхарч лелаер;
Исраилова К. С. — Шалински района «Южный» совхоза доярка;
Ковальчук М. Л. — Грозненски района «Майская» яхача птицефабрика птичница;
Картоева А. Д. — Малгобекски района «Советский» совхоза доярка;
Карамагомедова Б. — Шелковски района «Коминтерн» яхача колхоза Iаьсий леладер;
Магомедов А. А. — Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза вокххагIа вола жа Iу;
Мурадова Т. — Гудермесски района «Восточный» комсий совхоза доярка;
Моисеева А. С. — Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;
Мускаджиева А. — Шалински района «Автуринский» совхоза Iаьсий леладер;
Муршадирова З. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;
Межидов Ч. — Гудермесски района «Терек» яхача совхоза доярка;
Скрипникова П. Н. — Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьакхарч лелаер;
Садыков А. — Ножай-Юртовски района Калинина цIерагIча колхоза бежа Iу;
Терехова Н. П. — Сунженски района «Победа» яхача колхоза доярка;
Тухмаджиев Д. — Ведески района Орджоникидзе цIерагIча колхоза бежа Iу;
Умхаджиева М. — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка;
Устарханова Л. — Наурски района «Терский» совхоза доярка;
Хамидов Э. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза вокххагIа вола жа Iу;
Хожбахмадова З. — Грозненски района «Юбилейный» совхоза доярка;
Чагаева С. — Грозненски района «Гикаловское» ОПХ доярка;
Шавова З. И. — Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза доярка;
Штефан М. — Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза хьакхарч лелаер;
Шамсудинов М. — Советски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза бежа Iу;
Юсупова М. — Надтеречни района «Новогорский» совхоза доярка.

Республика журналистий Союза шоллагIа пленум

Самардийнахьа Грозне хилар Нохч-ГIалгIайчен журналистий Союза шоллагIа пленум. Пленуме дақъа лоацараша ладийгIар республика журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» газета редактора **Д. К. Безугле** яьча «СССР журналистий Союза IV съезди Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара НГIАССР кепайоазон, телевиденен радиовещанен декхараши» аьлла яьча доклада.

Доклад ювцаш къамаьлаш дир «Сердало» газета редактора заместитела **М. М. Хамхоева**, «Ленинан некъ» газета редактора заместитела **С. Д. Магомаева**, «Грозненский рабочий» газета пропаганда отдела заведующе **В. Д. Беловецке**, телевиденен радиовещанен комитета председатела заместитела **А. А. Ковалева**, радиовещане редактора **К. К. Харлампиде**, Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттерча редактора **В. А. Дыхаева**, «Ленина никъ» яхача назрановски районни газета редактора **М. Х. Зангиева**, «Ленинец» яхача советски районни газета редактора **У. Б. Алиева**.

Пленумо тIайийцар республика журналистий болх дIахо тоабара тIаберзабаь соцам.

Октябра 60 шу дизара накъадолхаш

БАЛХА ХЬОВЗАМ ХУРГБОАЦАШ

Тхона — механизатораш тта къаьстта дика хов мел боккхача лоархIаме да балха хьовзам хургбоацаш техника тоаяь яккхар. Цудухьа тхоай ма-хулла тешамегIа тоае гIерт тхо хIара комбайн а жатка а.

Урус-Мартановски района механизатораша даь кхайкарал чIоагIа къоабалдир оаха. Готана эша техника тоаяь мадаьллинге а, кхы хье ца луш, дIадоладелар ялат чуэцара кийчо е. ПланагIа 24 комбайн тоае езаш да тхо, хIаьта таханарча денга тоаяьр 18 я.

Механизатораштa юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Къаьстта белгалбаьнна къахьегаш ба Д. Дадаев, Ш. Бельтоев, С. Ашмаев, кхыбараш. КIи-марса мел эшаш йола техника: комбайнаш, жаткаш, кхыдар 20 май хьатIакхачалехьа кийча хургда тха.

С. ДЖАБРАИЛОВ,
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза комбайнер.

Ха зехьа йоаяц

Соахка гурахьа 6300 гектара тIа тайп-тайпара культураш дIайийра Наурски района «Терский» совхозе. Царех ялата 4700 гектара тIеи доакъара 1600 гектара тIеи кхейир.

Ялата дика хьувкъам кхебар духьа болх беш совхоза къахьегамхоша шоай низ дIаккхоачар даьлга гуш да хIанз кхашка хьежача. БоарамагIа листа, низ болаш дегIадоагIаш да ялат. Хургболa хьувкъам чуэцара тIатеIIа кийчо еш ба совхоза механизатораш. 24 комбайн я совхозе. Уж ерригаш а тоаяь яьхай.

Хьувкъам чуэцаш болх бергболча наьха балхацара моральни материальнии безам совбаккхара тIаерзаяь мероприятеш вIаштIехьъяьхай совхоза кулгалхоша хIанззе а. Царга хьежжа социалистически яхьа итог хIара дийнахьа ергья. Балха нормаш кхоачаш а еш яхье хьалхара моттиг яьккхачоа — 10 сом, шоллагIчоа — 7 сом, кхоалагIчоа 5 сом лургда. ХIаьта хьувкъам чуийца баьначул тIехьагIа 5000 центнерал совгIа ялат чуденача комбайнера — 100 соми цун гIончана — 75 соми ахча дала оттадаьд.

Хьакхари ардари къаьсткъаьста долаш деррига ялат 10 дийнахьа чуда лаьрхIад совхоза къахьегамхоша. Цхьабакъда, духхьала шоай комбайнашца болх беш хилча лаьрхIар кхоачашде карагIдаргдац царна балха нормаш цкъаи-ахаззеи кхоачашйойя а. Цудухьа Назрановски района «40 лет Октября» совхозаца лаьрххIа барт баьб. Цунга хьежжа хьалха шинна боахама механизатораша «Терский» совхоза ялат чудахьаргда, хIаьта цул тIехьагIа — «40 лет Октября» совхозе.

Ялат чуэца доладе хIанз а гаьна да. ХIаьта а шоай мукъа йола ха зехьа йоаяц механизатораша. Гурахьа доакъара дIайийна хиина культураш чуэцаш ба уж. Дукха хIама ца эшаш, 1000 гектара тIа хиина рожь чу а дена, хIанз дукхача шерашка хьахула баьцаш хьокхаш ба. Къаьстта дика болх бу комбайнераша: Жамалдинов Сайпулас, Цыганок Анатоле, Корненко Ивана, Ларионов Николая. Шоай балха нормаш юкъера лаьрхIача 180—200 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац царех хIаране.

Х. МАГОМЕТОВ.

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦА КИЙЧА БА

Кастта эггара бехктокхамегIа йола ха — хьувкъам чуэцилга хьатIаотт лаьтта леладераштa. Цу гIулакха дика кийчлуш ба «Грозненский шурий» совхозе. Юбилейни шера хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш хургйола ерригa а 44 комбайн дика тоаяьи кийчон мугIаре дIаоттаяьи латт.

Из толам баккха вIаштIехьадаьннад коммуниста Н. Темишева кулгалдеча ремонтникий бригада барттайнача коллективо ше кхо па еш хьинаре къахьегар бахьан долаш. Шоайла яхье а баьнна къаьстта доккха дакъа лаьцар комбайнаш тоаеча механизатораша М. Томилина, Л. Успаева. Цу шинне шоаш тоайир 2 комбайн, хIаьта заводера хьенена цIена паI вIашагI а еллар. Царна нийсса къахьийгар Н. Лечиевеи, А. Эльмурзаевеи. ХIанз берригаш жаткаш тоаеш ба уж.

— 1977 шера хьувкъам чуэцара эша техника тоае тхона новкъостал де баьхкар кхыча участкашкара болхлой, — дувц мехмастерске заведующе коммуниста П. Рослякова. — Царна юкъе белгалбаха лов сона шофер А. Поликарпов, гаража слесараш Л. Белоусови А. Чибрикови.

Хьувкъам чуэцара балха план оттаяьй совхозе. Ростовски областерча Социалистически Къахьегама Турпала Н. Бочкарева кулгалдеча звеной хьокхамагIа укхаза а вIашагIйолла лаьрхIад комплексагIа ялат чуэцаргдола транспортни отряд. Цунна кулгалдеш хургва совхоза директор А. Е. Табацков. ХIаьта отделенешка а болх беш хургья цу тайпара звенош. Цул совгIа вIашагIъехкай техническ гIулакх дергдола звенош а. Цар новкъосталца йиш хургья еха комбайнаш сихха тоае.

Совхоза лаьтта леладераша дош деннад, цхьаккха фийг кхай тIа ца уллийташ гурахьа дийна ялат сихонца чуэцилга Iалашде, аьнна.

СУРТА ТIА: ялат чуэцача техникана тIеххьара кулг тохаш ба механизатораш Н. Лечиеви А. Эльмурзаеви.

Л. РУДСКЕ тексти сурти.

ЯЛАТАШ ХЬУВКЪАДЕРГДА

КПСС Центральни Комитето юрта боахама къахьегамхошка яздаьча письмона гIулакхаца жоп а луш, дикагIча агротехнически хана дIайийна яьхар тха отделене механизатораша бIаьсти юв ерригa хIамаш. План тIеххкоачаш а еш укх шера оаха дIайийнай 300 гектар ялатаи 140 гектар силосаи лаьрхIа хьажкIаш, 200 гектар генараш, 80 гектар шекара свеклаш, 80 гектар коартолаш, бIаь гектар тайп-тайпара баьцаш, иштта кхыйола хIамаш.

ХIанз дIайийнача хIамашта Iунал деш да тхо. Ялатаи силосаи лаьрхIа дIайийнача хьажкIашта юкъара культиваци яьккхай оаха. Шекара свеклаш нийлхъеш ба звеноштара болхлой.

БIаьсти йийна ерригa юртбоахама культураш дика дегI дахьаш я. Воча хьале дац гурахьа дийна ялаташ а. Кхоачам хиллал минеральни удобренеш тоссаш подкормка яьй оаха царна. ХIанзле а тохадена тоаеш латт тха отделене ялат чуэца ерригa комбайнаш. Урус-Мартановски района механизатораша дIаболабаь болам шерра хьал а лаьца, оаха дош деннад 20-гIа май хьатIакхачалехьа ерригa комбайнаш, жаткаш ялат чуэцара кийча хилийта, аьнна.

Тха отделене саготагIа дола балхаш деча шоаш кхо ца беш хьинаре къахьегаш ба са новкъостий — механизатораш Оздоев Хьамзат, Евлоев Амир, Гаракоев Мусхьажа, кхыбараш. Уж чIоагIа хьинар долаш моллагIча балхах дика ка йоалаши новкъостий ба.

Тхоай тороиаш а лаьрхIа доккхий декхараш тIаийцад укх шера тха отделене болхлоша. ХIара гектара тIара оаха чуэца лерхI 20 центнерал кIезигагIа доацаш гурахьа дийна ялат, 35 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 240 центнер шекара свеклаш, 13 центнер генараш, 110 центнер баьцадаараш, иштта кх. дI.

ХьажкIаш кхееш шиъ механизированни звено я тха. Царех цхьаннена кулгалдеш со ва, хIаьта шоллагIчоа — Гаракоев Мусхьажа. Тха шаккхе а звено шоайла социалистически яхье яьннай. Масала, са звенос дош деннад хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца. Сол тIехьависа лерхIаш вац Гаракоев Мусхьажа а. Тха шинна а звеной хьажкIаш дика я. Цар тешаву тIаийца социалистически декхар дизза кхоачашде тха вIаштIехьдаргдолга.

Б. МУЦОЛЬГОВ,
«Назрановский» совхоза Наьсар - Кертерча отделене механизатор.

ТЕХНИКА—КИЙЧОН МУГIАРЕ

Урус-Мартановски района механизатораша даь кхайкарал хьал а лаьца, гурахьа дийна ялат доа ца деш сихха чуийца даккхара эша техника тоае ханнахьа тохабелар Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза комбайнераш.

Ерригa тоае езар 17 комбайн я колхозе. Царех 10 комбайн тахан а тIехь кийча я араяла. Кхыйола техника: жаткаши косилкаши тоае дIаболабеннаб укхаза.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье а баьнна, колхоза ремонтникаша дош деннад 20-гIа май хьатIакхачалехьа ялат чуэцара эша ерригa техника кийчон мугIаре дIаоттае, аьнна. Комбайнаш, жаткаш, кхыбола гIирс тоабеча балхах ка а йоалаш къахьегаш ба механизатораш Е. Живоглазови, А. Дзыринни, кхыбараши.

Техника дика тоаяь яьккхача колхозхой торо хургья 2 эзар гектара тIа гурахьа дийна ка бола ялат ханнахьеи доа ца деши чуэца.

М. ЦУРОВ.

ЧIОАГГIА ТЕШАМ БЕННА

Дукха нах гулбеннабар самардийнахьа «Оргтехника» грозненски производственни объединене культура ЦIагIа. Цу коллектива болхлой, инженераш, техникаш, гIулакхера нах укхаза баьхкабар Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат оттавара хетаяьча хоржамий хьалхарча собране.

Объединене парткома секретара Н. М. Ченске къамаьл де дош лу № 1 йолча цеха Ленинеи Къахьегама ЦIеча Байракхеи орденаш лелаеча фрезеровщика Ю. В. Касьяновна.

— Йоккха сийле кхачай вай коллективага — мехка лакхерча законодательни органе депутаталла кандидат оттаве везаш да вай, — аьлар къамаьл даьчо. — Аз предложени йоалаю КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Власов Александр Владимировича кандидатура оттае.

ДIахо Ю. В. Касьянова бийцар нов. Власова вахара никъ.

Власов Александр Владимирович ваьв 1932 шера Бурятски АССР город Бабушкине гIулакхерча наьха дезале.

1954 шера йистеьккхай Иркутски горно-металлургически институт. 1956 шера КПСС мугIарашка вахав. Къахьега волавеннав Иркутски областа город Черемхове кIор боаккхача шахте горни мастер волаш. Дукха ха ялалехьа из хьожаву кулгалдеча комсомольски балха. Из хорж ВЛКСМ горкома секретаралла, комсомола Иркутски обкома шоллагIа а цул тIехьагIа хьалхара а секретаралла.

1961 шера А. В. Власов партийни балха тIа хьожаву. Из хорж парте райкома хьалхара секретаралла, хIаьта цул тIехьагIа КПСС промышленни обкома шоллагIа секретаралла. 1965 шера КПСС ЦК-с А. В. Власов хьожаву Якутски АССР-е партийни балха тIа, цига из хорж КПСС обкома шоллагIа секретаралла.

1972 шера денз 1975 шерралца А. В. Власова болх баьб КПСС Центральни Комитета инспекторалла. 1975 шера из хержар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретаралла.

А. В. Власова хьинаре дакъа лоап общественно-политически вахаре: ворхIазлагIеи бархIазлагIеи хержача РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла хийржав кхозза хержача Якутски АССР Лакхехьарча Совета депутат хиннав. 1976 шера хержав Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла.

КПСС XXII, XXIII, XXIV, XXV съездий делегат хиннав Александр Владимирович. КПСС XXV съезде из хержав парте Центральни Комитета членалла кандидат.

Паччахьалкхенна хьалхашка карагIдийнна гIулакхаш белгалдеш цунна еннай Октябрьски Революце орден, «Знак Почета» яха ши орден. В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдеш «За доблестный труд» яха медаль.

№ 5 йолча цеха слесара-сборщика Н. А. Пригориева, ОТК инженера Л. Токаревас, № 1 йолча цеха токара З. М. Абдурзакова, «Оргтехника» производственни объединене генеральни директора А. А. Мкртичана чIоагIа хьаллаьцар А. В. Власов СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаварах йола предложени.

Собране дакъа лаьцараша берригаш а раьза а болаш тIаийцар е соцам: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къаман Совете депутаталла кандидат парте областной комитета хьалхара секретарь Власов Александр Владимирович оттаве.

* * *

Хоза кийчъяь яр самардийнахьа Надтеречни района «Знаменский» совхоза кхай тIара стан. Укхаза хилар Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къаман Совета депутаталла кандидат оттавара хетаяь хоржамашта хьалхара собрани.

Собране президиуме — совхоза дикагIбола болхлой, района кулгалхой.

Собрани хьайийллар совхоза партийни бюро секретара Т. Ю. Саламова. Дош лу комсаш лелаеча бригада бригадира М. Х. Усмановайна.

— Вай коллективо тахан мехка лакхерча законодательни органе депутаталла кандидат оттаве веза, — аьлар М. Х. Усмановас.

— Из сийдола тешам парте областной комитета хьалхарча секретара Власов Александр Владимировича бала предложени йоалаю аз.

А. В. Власова кандидатура хьаллаьцар собране къамаьлаш даьча «Знаменский» совхоза директора А. Э. Батукаева, механизированни отряда начальника М. Ахтаева, механизатора Х. Адуева, кхычар.

Собране берригаш а раьза а болаш соцам тIаийцар Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 671 йолча Старопромысловски округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Власов Александр Владимирович оттаве.

19 ИЮНЕ—СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

Халкъа кандидаташ

Вай республика городашка, юрташка чакхъювлаш я къахьегамхоша шоай дикагIа бола къонгаши мехкарийи коммунистий а парте боацарий а йохаргйоацача блока викалаш городской, районни, юртий, поселкови Советашка депутаталла кандидаташ увттабу собранеш.

ЧIоагIа хозахеташ дIайихьар шоай собрани буруъ деттача Октябрьски управлене болхлошен, инженерно-технически болхлошен, гIулакхерча нахен.

Трибуна тIа ва управлене парткома секретарь Е. П. Любимцев.

— ХIанзара хоржамашта хьалхара кампани сийлахьча хана дIахьош я. Вай паччахьалкхе, дунен тIара деррига прогрессивни адамаш кийчлуш да Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-деззара накъадахара. Вай мехка Советаша къаьгга хьахьокх халкъа барт-цхьоагIо, адамий шоай дагара уйлаш. Вай коллективана сийлен бокъо еннай городской а районни а къахьегамхой Советашка воай кандидаташ оттабе. Из тешам вай бала беза цига хила хьакъ долча новкъосташта.

Собране хиннараша берригаш раьза а болаш городской Советe депутаталла кандидаташ оттабир бурильщик Д. А. Гридасов, бурильщика гIончa В. А. Хайнов, электромонтер Ю. М. Магомерзоев, оператор Н. Г. Белоножко, иштта мехкдаьтта а газови а промышленноста болхлой профсоюза обкома председатель В. Н. Зубков. Октябрьски районнa Советe депутаталла кандидаташ оттабир собране хиннараша керттера инженер Э. С. Басин, инженер-экономист Т. Т. Белогубова, операторaш Х. А. Мамасиев, Ж. А. Тютяев, телеграфист Л. М. Лазаренко, слесарь А. Ю. Осмаев, бурильщика гIончаш Г. П. Малышев, А. Н. Субботин, электромонтер М. С. Бадин, бурильщика гIончa Е. Ф. Макаров, буровой балхий управлене парткома секретарь Е. П. Любимцев.

* * *

Хоржамашта хьалхарча шоай собране берригаш раьза а хинна городской Советe депутаталла кандидаташ бахийта цIераш яьхар Грозненски электромеханически завода коллективо электросварщица йолча Р. Н. Мартыновай, формовщика А. Н. Юсупова, иштта КПСС Октябрьски райкома секретара Л. П. Кизиловай.

Иштта Октябрьски районни Советe депутаталла кандидаташ оттабир собране гулбеннараша слесарий-сборщикий бригадир Х. Б. Вагапов, слесарь А. И. Купаев, заливщик П. В. Комаров, электрослесарь А. А. Ловчиков, токарь М. П. Смирнов, малярий бригадир М. С. Подьячев, завода директор Я. С. Юрков, районни халкъа тIахьожама комитета председатель Э. У. Джамбулатов.

* * *

ЧIоагIа торжественно чакхъяьлар Заводской районни а Грозненски городской а Советашка депутаталла кандидаташ оттабу собрани «Чечингражданпроект» институте.

Института коллективо кхоачаш а тIеххковчаш а ду республике еш йолча граждански гIишлошта проекташ увттаяра планашн социалистически декхараши. Укх тIеххьарча шин квартале Iилма-тохамен проектни институташа баьча балха итогех КПСС горкомен горисполкомен карара кара тела Цle байракх «Чечингражданпроект» институтага я.

Собрани хьайийллар № 2 йолча комплексни мастерске начальника Е. В. Леухина. Цо дош лу партбюро секретара И. Д. Елисеевайна. Цо аьлар:

— Моттигерча Советашка хулача аргIан хоржамашта кийчо яр лоархIаме экзамен я хIанзарча гуллама депутаташта. Райсовете а горсовете а оаха бахийтача депутаташа шоеш баьча балхах отчеташ еннай, харжархоша къоабал бир цар болх. Тахан юха а тешам беннаб вай коллективана воай кандидаташ оттабе. Вай декхар да из боккха тешам наха эггара лоархIачунна, бала хьакъ долчунна балар.

Трибуна тIа ва технически отдела керттера специалист Л. И. Рубанов.

— Грозненски городской Совете депутаталла кандидат института директор Анатолий Иванович Липей оттавар лех аз.

Собране къамаьл даьча йоккхагIа йолча инженера Е. Л. Соловьеваси сметни отдела инженера В. В. Колесниковаси А. П. Липея кандидатура хьал а лоацаш, цIераш яьхар Заводской районни Совете депутаталла кандидаташ оттаберий: института керттерча инженера Митрофанов Евгений Александровича, сметни отдела начальника Алеканкина Римма Федоровнай.

Берригаш раьза а хинна горсовете депутаталла кандидат А. И. Липейн, Заводской районни Совете Е. А. Матрофановаи Р. Ф. Алеканкинаи оттабир.

* * *

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза къахьегамхоша районни Совете депутаталла кандидаташ оттабир производстве хьалхе лелаю доярка З. Д. Дажбраиловаи, трактористка Т. Исмаиловаи. баьцадаараш лелаеча бригада болхло Р. Эзерхановаи колхоза председатель Ш. А. Абдусаламови.

Комсомольски юрта Совете хоржаргва шовзткъе ворхI депутат. Депутаталла кандидаташ оттабаьрашта юкъе ба № 1 йолча баьцадаараш кхедеча бригада бригадир А. С. Сатуев, доярка Р. И. Эдиева, трактористка М. Тарамова.

Хоржамашта хьалхара собранеш дIахьош я кхыча заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка. Эггара дикагIбарий цIераш йоаз наха депутаталла кандидаташ увттабеш.

19 ИЮНЕ–МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

СОВЕТАШКА ДУ ХОРЖАМАШ– ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

Гаргa гIертад къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамаш ду ди. Хоржамашта кийчо яра хIанз дIайолаенна кампани белггала я советски наьха къахьегамен политически хьинар чIоагIа айдаларца. ХIаьта из кхетаде доагIа ер шу шийна къаьстта лоархIам болаш хиларца. Укх шера 60 шу дузача Сийлахь-боккхача Октябра байракха тIа дIаяздаьд: «Iаьдал Советашта?» Из Iаьдал оттадарои чIоагIдарои бокъонца Iалашдир цхьанна буржуази мехка бIаргa ца яйнен хила йиш йоацен кортмукъален демократин халкъа дуккха дукхагIа болча нахага кхоачийтилга.

Вай Советаш — бокъонца къахьегамхой хьаштаьен дагадоахкарашен дIа ма-деххара йола халкъа Iаьдала органаш. Из иштта хилара кIаьта дола тешал да Нохч-ГIалгIай АССР Советаш. ХIанз автономни республике я 199 районни, городской, юртийн поселкови Совет. Цу органашка хержав 9356 депутат. Уж ба болхлой, колхозхой, инженераш, боахама кулгалхой, агрономаш, лораш, хьехархой, Iилмахой. Ма-дарра аьлча, шоаш болх бечара экономикан культуран дешаш дика довзаш бола тайп-тайпарча профессех бола нах.

Республика Советашка хьаьнй 1140 массазара комисси, дакъа лоацаш 7400 депутат а волаш. Депутаташца цхьана хьинаре из болх беш ва шоай лоIамерча организацешкара 30 эзар гаргга активист. Общественни гIулакхай дикка дакъа шоай лоIамагIа кхоачашдеча цар Iаьдала органий низ дикка совбоах.

Дика традици а хинна хьадоагIаш ма-хиллара, хоржамашта кийчо яра кампани вайцига моттигерча Советий гIулакхашка хьажар санна чакхйоаккх. КПСС XXV съездо боахами культурен хьалъяра оттадаь Iалаьмате доккхий декхараш кхоачашдеча, социалистически демократи дегIайоалаеча цар юкъеккхухьача даькъага хьож. Укх деношка отчеташ телача исполкомаша, депутаташа, беседаш еча агитатораша, Советий активисташа дувц шоашта карагIдаьнначох, вай гIалдугачa эргалонех, хIаьта иштта хIанз а кхоачашъянза йисача проблемаех.

Укхал хьалха хинна хоржамаш чакхдаьнначул тIехьагIа дIадаха ши шу белггала хилар Iаьдала моттигерча органий лоархIами сийн айдаларца. Цу даькъе чIоагIа аьттув боалийташ дар КПСС ЦК инициативагIа Советехи депутатий статусахи тIанийца дола законаш. Цар юртий, поселкови, районни, городской Советий бокъонаши кхоачамаши шердир. КПСС XXV съезде белгал мадаккхара, моттигерча Советий балха керда низ чубессар. Шоашта еннача бакъонех пайда а эцаш, цар хьинарегIен гIулакх дика довзаши чакхдоах хIанз экономикен культурен дегIайоалаярца дувзаденна лоархIаме дешаш, парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча дикка дакъа юкъеккхухь. Цар декхарашца дувзаденна да производство эргайоахаш тоаелга, къахьегама хьалаш тоаделга, резерваех пайда ийбелга.

Белгалъяккха йоагIаш я юртийн поселкови Советашта юкъе лаьттача Ерригроссийски яхьа итогегIа РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх еннача Шелковской районерча Червленски станичин Совета балха опыт. Цу Совето даим шийн теркама кIала лоаттаду лаьттах дикагIа пайда эцара, кхайн хьайбайн продукци алсамъяккхара, юртбоахама балхашта механизаци яра дешаш. Цу тайпара керттера дешаш шоай сессешка, исполкомен массазарча комиссейн заседанешка дувц. Производства лоархIамеча участкашка депутатски посташ вIашагIъеххай. Цох хьахиннар гуш да: Совета довзон тIа йолча «Червленский» колхозон «Бурунный» совхозон толаме кхоачашийр иттлагIча пятилетка планаш, боахамий материальни база чIоагIийр.

Боахами социально-культурни гIишлоши хьалъяра кулгалделга тоадаьд Ачхой-Мартановски района Ореховски, Грозненски района Пригородненски юртий Советаша, Гудермески района Новогрозненски поселкови Совето.

Республика моттигера Советаш программин дукхагIа терко тIаахийта яьинай наха чIоагIа хоатташ дола товараш дукхагIа арахецара, халкъа образоване, унахцIенон, торговле, общественни кхачани бытови гIулакх дарен дешашта, транспортен коммунальни службайн балха, городашн юрташи эргаяьха тоаяра дешашта.

Хоржамашта хьалхара кампани чакхйоаккхача хана хьаIоадаьча пайдане дар вIашагIтоха деза, Советийн цун исполкомийн балха долча дикача а воча гIулакхашта кIоарга анализ е эза. Агитпункташка хоржамашта хьалха хулача собраней, беседайн вIашагIкхетарийн доакъашхоша маьхера предложенеши замечанеши тел. Царех цхьаккха теркал ца еш йита йиш яц. Харжархоша дерригa могадераш, цар наказаш дIаязде деза. Уж кхоачашдаро Советий болх дIахо тоабе вIаштIехьдоалийтаргда.

Советашка ду хоржамаш — дерригхалкъа гIулакх. Царна ю кийчо хьинарен юкъарчал доацашен дуккхача къахьегамхоша дакъа лоацаш чакхйоал. Республике хоржамаш вIаштIехьдахаран чакхдоахаран вIашагIъеллай 10 эзарнел совгIа районни, городской, юртий, поселкови, хIаьта иштта окружнойн участкови хоржамий комиссеш. Царна юкъевахав къахьегамхой толашагIболча викалех 40 эзар гаргга саг. Хоржамий комиссешта тIадаллад харжархой лоIам хоржамех хьахиннарашка ма-барра гуш хулийтилга Iалашде дезаш йола еррига мероприятеш чакхйоахилга. Цудухьа лоархIаме да хоржамий комиссей председателаштен членештен Советий исполкомаша инструктаж лулга, цар шоай гIулакх кхоачашдеча эша новкъостал делга.

Хоржамий толам тийша хургба хоржамаш дара законо дIа мел дехараш нийса кхоачашдарах, беррига организационно-технически болх нийсен белгалъяьча ханал тIех ца боалийташи чакхбаккхарах, коллективашкарча къахьегамхоштен бахача вахан юкъе бу агитационно-пропагандистски болх боаржабарахи цун чулоацам кIоарга хиларахи.

ДIадахача хоржамашка Iоаяь опыт ларде а лувцаш республика партийни, советски органаша хоржамашта кийчо яран уж чакхдахаран мероприятеш отта а яь чIоагIъяьй. Царга хьежжа а Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча Советашка хоржамаш дара йолча Положене тIа белгалъяьча ханашка а чакхбоаккхаш ба хIанз хоржамашта кийчо яра беш бола беррига болх. Шийн ханнахьа вIашагIъеххай хоржамий округаши участкаши, хоржамий комисей состав чIоагIъяьй.

Республика еррига Советашка хоржамаш дара хьаяьй 9484 хоржамий округ е ши шу хьалха хинначул 126 округ дукхагIа. Из иштта хилар маIан республике баха нах тIаккхетарцен цун экономика алсамъяларцен дувза доагIа.

Къахьегамхоша чIоагIа хьинаре дакъа а лоацаш чакхъювлаш я депутаталла харжа кандидаташ оттабара еш йола хоржамашта хьалхара собранеш. Харжархоша Советашка бахийтар дукъа цIераш йоах болхлой класса, колхозни ахархой толашагIболча викалий, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой кулгалхойн специалистийн, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, Iилман культуран болхлой.

Укх деношка харжархошта юкъе беш бола болх тIа-тIа шерагIа баржаш латт. Цу балха юкъебаьхкаб бIаьш бола агитатораш, политинформатораш, пропагандисташ, культурно-просветительски учрежденей болхлой. Культура ЦIеношка, клубашка, цIеча уголокашка лекцеш, докладаш, беседаш, хаттарийн жопашийн сайренаш, къонача харжархой сайренаш чаххйоах. Агитпункташка, библиотекашка хоржамашта хетадаь стендаш, выставкаш яьй.

Цхьабаккъда, цхьайолча районашка хоржамашта кийчо яра даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш а да. Масала, цхьайолча Советий исполнительни комитеташа хIанз а тIехьа лерттIа йоакхо яьяц хоржамий участкаш эшачунца Iалашъяра, харжархой спискаш оттаяра. Массанахьара агитпункташ яц хьинаре болх беш, 19 июнь хьатIакхачалца йисача лоацпача юкъа Iалаьмате боккха болх чакхбаккха беза.

Харжархой спискаш оттаелга, царга цIаькха а цIаькха хьожилга, бюллетенеши кхыйола документаци кийчъелга, кхаж тассийтара помещенешта оборудовани елга — цу дерригне йоагIаш йола терко а уйла а е еза, хоржамаш дара долча законо дIадеххача тайпара беррига болх хаиахьен лерттен кхоачаш а беш. Хоржамаш санна лоархIамеча балха лоадам боацаш да аьнна тесса дита йиш йолаш цхьаккха хIама дац. Протоколаш е кхыдола документаци, харжархой спискаш оттаеча хана е харжархой участкаш кийчъеча хана гIалат ниисдалийта йиш яц, хIана аьлча из харжархой бокъонашта Iаткъа тарлуш доландаь. хIаьта из фуннагIа даь а хилийта йиш йолаш дац.

Хоржамашта кийчо еча хана харжархошта юкъе кхы а шерагIа «массово - политически болх боаржабе беза. Цун декхар — КПСС XXV съезда решенешка, «Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа коммунистически партен Советски паччахьалкхен чурен арахьарен политика кIоарга наха дIайовзийтилга. Хоржамий кампане декхараш хоадам болаш къахьегамхошта дIа а довзийташ, хоржамашка беррига харжархой хьинаре дакъа лоацаш хулга Iалашде деза. Вай вахарерча кIаьгга долча бакъдарашца социалистически демократи мел дегIаенай, буржуази харц демократел из толаш йолга дIагойтара цун керттера башхалонаш хьахьокханза яргъяц.

Хоржамаш деча хана бу беррига организаторски массово - политически болх предприятей, колхозий, совхозий, декхарашца айхха бийза а иттлагIча пятилетка шоллагIча шера планаши декхараши толамца кхоачашдара тIаберзабаь а хила беза.

В. БАЛЯСНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующи.

Узбекски ССР. Кхаьшка болх беча боамби лелабераша делкъыга салоIача хана уж болча баьхке хул библиотекай болхлой, художествении самодеятельноста доакъашхой. Лаьтта лелаберашта каст-каста концерташ уттаду Сырдарьински городской культура ЦIен хилвен халхарен халкъа ансамбло — Узбекистана Ленински комсомолен къахьегамхой самодеятельнин художествении творчества Ерригсоюзни хьалхарча фестивален лауреато.

СУРТА ТIА: ансамбла халхара группа Сырдарьински областа «Малик» яхача совхоза боамби лелабераша концерт луш я.

А. ГОРОКРИКА сурт.
ТАСС фотохроника

КПСС ОБКОМА V ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ–ВАХАРЕ!

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара накъадолхаш боахама гIулакхаш дегIадаккарца цхьана цахаддаш партийни организаце идеологически балха кулгалделга а лакхлуш да Малгобекски бурувтохара балхий управлене коллективе. Из болх къаьстта чIоагIа уйла тIайохийташ бу КПСС обкома V пленум хинначул тIехьагIа. Къахьегамхой коммунистически интернациональнии кхетам лакхбара тIаберзабаь беча балха тIа паччахьалкхен юкъара декхараш санна моттигера хьашташи къамий белгалонаши теркалъю парткомо. Шийн халкъ санна кхыдараш а лоархIаши дезаши коллективера къахьегамхой хьалкхе белга дIадех тхогара тха управлене болх бу бурувдеттараш тайп-тайпарча къамех болаш хиларо а. Укхаза къахьегаш ба эрсий, нохчий, гIалгIай, хIирий, черсий, эрмалой, дагестанцаш, иштта кхыча къамех бола нах. Тайп-тайпарча къамех бола нах юкъе болаш я тха хIараяр хIана яц аьнна йола бурувтоха бригада, цех, отдел.

Тханцига болх беш волча 800 сагах нонагIа бараш нохчийн гIалгIайн хиларца интернациональни кхетам балара даькъерча балха тIа керттердар кадраш хьахаржар, уж йоагI-йоагIача дIанийсъяр лерхI оаха. Цудухьа моттигерча къамий кадраш хьалкхеяра деша йоккха уйла тIайохийташ я партийни организаци. 143 инженерно - технически болхлоех 40 моттигерча къамех ва, дукхагIбараш бехктокхаме декхараш кхоачашдеш а болаш. Масала, производственни гIулакх дара база начальник М. Д. Чапанов, центральни инженерно - технически служба начальника заместитель Д. Х. Дудаев, ЦИТС-а смена начальник М. У. Халухоев, РИТС-а начальника заместитель А. Т. Аaушев, кхыбараш лерттIа шоай декхараш кхоачашдеш хьабоагIа. Интернациональни кхетам балара, кадраш хьалкхеяра, иштта уж балхашка дIанийсъяра аьттув боалийташ да теоретически говзали балха опыти аIаши ювзаш, къамий состав лоархIаме эцаш хилар.

Тха берригача балха юкъамоттиг я бурув тохара бригадаш. Цудухьа дуккхача къамех латта кадраш хьалкхеяра болх цу моттигашта дукхагIа уйла тIайохийташ лелабу оаха. Бурувтохара бригадашта сменин кулгалду опыт йолча мастераша В. М. Тюникова, Ш. Х. Эсмурзиевца, И. А. Атарщикова, С. Ш. Абубакаровца, Г. Ш. Хантемирова, В. Б. Бековца, А. Я. Сальникова, К. Т. Ялдиевца. Цар шоай декхараш лерттIа кхоачашдарца доккха новкъостал ду парткома.

Иштта тайп-тайпарча къамех бола нах кулгалдара балхашка дIанийсбар бахьан долаш бурув тохара бригадашка дикагIа кхоачашде вIаштIехьдаьннад политически боахамен декхараш. Управленерен юкъерча звеношкарен кулгалхой дешаш ба политически дешара тайп-тайпарча формашка. Укхаза царна кIоаргга уйла тIайохийташ йовзийт идейно - политически балха кулгалдара, къахьегамхошта интернациональни кхетам балара, моастагIал долча идеологеца къовсам лоаттабара йола ленински принципаш.

Оаха планови заданеши тIанийца социалистически декхараши хIара бригада, цеха коллективо, бурувтохара балхий управлене хIара болхлочо кхоачашделга берригача мехка юкъарча гIулакха а патриотически интернациональни шоай декхараш цар кхоачашдара а боккхача лоархIаме хилар дIадовзийт кадрашта. Цудухьа городен республикен экономика дегIайоалаеча ма-хулла дикагIа дакъа лаца гIерт УБР коллектив. Ханал хьалха дерригача технико - экономически хьокхамашта кхоачашйир 1976 шера плани укх шера хьалхарча квартале тIанийца социалистически декхараши.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера белгалъяьнна дика къахьийгар мастераша И. А. Галаева, А. Я. Сальникова, Г. Ш. Хантемирова кулгалдеча бурувтохара бригадаша. ХIаьта укх шера хьалхарча квартале тIанийца декхараш кхоачашдеча хьалхле - яьккхар мастераш В. М. Тюников, М. А. Хадзиев, А. А. Дахкильгов керте латтача бригадаша. Соахка баьча балха итогех Министерства дикагIйола бурувтохара бригада яха сийлен цIи еннай мастера нов. Хантемирова кулгалдеча коллективана.

Партийни, комсомольски, экономически дешара сета болх тоабара дукха къахьийгад партийни организаце. Коллективера кхаьннех ши дакъа совгIа болхлой юкъеэзаб дешара ерригача формашта. Цул совгIа духхьал цар болх беча бригадашка, цехашка хургдолаш вIаштIехьдаьккхад дешар.

Бурув деттараштa интернациональни кхетам балара даькъе боккхача лоархIаме ба Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизар дездарцен Российски Федераце чуйоагIача автономни республикай Деношь дIадахьарцен дувзаденна укх тIеххьарча хана беш бола болх. Ерригача бригадашкен цехашкен вошал дола халкъаш дегIадаххари цар экономика а культура а лакхъяран дувцаш беседаш ю агитатораша, политинформатораша. Цо цхьатарра бокъонаш йолча республикех дола бакъдараш дикагIа довзийт бурув деттарашта. Цул совгIа дикагIа бIаргагургдолча моттигашка хьалдетт цу республикашта хетаяь йола материалаш тIайола стендаш.

Шоай предприяте санна кхыча коллективаша а къахьегама толамаш дахар ловш къахьегамхой хилийтара тIаберзабаьба партийни организаце беш бола беррига интернациональни кхетам балара болх. Цудухьа доккхал а деш коллективаша къахьегама толамаш даьхача, уж дерригача советски халкъа юкъара толамаш санна кхетадарца йоккха дегагIоз хул тха бурувдеттараштa.

Социалистически интернационализма, кхетам балара школа хинна дIаотташ дика гIулакхаш да продукцашца, документашца, кадрашца дIаюха хувцамаш деш кхыча предприятешца вIаши бувзамаш леладелга. Ер шу долалуш кIоарга бурувтохара керда установкаш хьаеча Уральски езача машиностроене заводе баха хиннаб тха специалисташ П. С. Бухаров, В. А. Кушнаренко, В. Т. Чередниченко. Хьалха кхыча мехкашкара ийеш хьаккхухьар уж установкаш хIанз инженерно - технически болхлоша. Iилмахошца цхьана конструкци кийч а яь хьаяьй БУ-200 яха Дай-мехка керда установка. Цига из Iомаеш, вIашагIа мишта йолл хьожаш хиннаб тха специалисташ.

Юха цIабаьхкача цу завода коллектива боккхача къахьегамах тха специалистaштен болхлоштен дийцар новкъосташа. ХIаьта цу темах беседа еш езача машиностроене заводен бурув тохара балхий управленен коллективашта юкъерча интернациональни бувзамах дийцар УБР керттерча механика В. А. Кушнаренкос. ДIахо из установка ма-хулла сихагIа монтаж яь а яьккха болх бе йолаялийтилга специалистийн болхлойн патриотически, интернациональни декхар хилар белгалдаьккхар цо. Из установка болх бе йолаялийтар МагIалбика бурувдеттараштa меттел берригача мехка экономика боккхача лоархIаме хилар кхетадаьча ладувгIараштa чIоагIа пайдане хилар иштта дийца из дош.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара болх хIара денна а йIаьххача хана а кхоачашбеш дIабахьа безаш лоархI тха партийни организаце.

Ф. ЩУКИН,
Малгобекски УБР паркома секретарь.

Декхар кхоачашдара кхотаде деза низаш

«Грознефть» объединене цхьоалагIча партийни конференцера

Укх деношка «Электроприбор», завода культура ЦIагIа Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене чуйоагIача дуккхача производственни а Iилман а коллективашкара коммунисташ вIашагIкхийттабар шоай цхьоалагIча партийни конференце. Из хьайийллар КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

Цига доклад яьча парте обкома бюро члена, «Грознефть» объединене генеральни директора В. А. Сорокина, цул тIехьагIа пренеех къамаьлаш даьчар къаьстта теркам тIабахийта дийцар «КПСС октябрьски (1976 ш.) Пленума дIадехарашка хьежжа тоххам беш бурувтохарца мехкдаьтта доалла моттигаш дукхагIа хьагучаяхарaи тIоанашкара хьадоаккха мехкдаьтта алсамдаккхаран «Грознефть» объединене балхах» лаьца КПСС обкома кхоачашбар деш долчохи 1976 шера 16 ноябрера соцам партийни организаце декхарехи дола дош.

Мехкдаьтта доахараша ханал хьалха кхоачашйир иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план, белгала болх чакхбаьккхаб «Iаьржа дошув» доалла керда моттигаш лохаш а.

Керттерча технико-экономически хьокхамех йола планаш тIеххоачашъяьй укх карарча шера хьалхарча квартале а. Кхаь бетта итогегIа объединенена КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш республикански Сийлен доска тIа дIаязйир из.

КПСС XXV съезда решенеш ларде а лувцаш объединене подразделеней юххьанцарча партийни организацеша белггала болх чакхбоах боахама кулгалделга тоадара, идеологически балха эффективность лакхъяра, къахьегамцен юкъарча доалахьенцен коммунистически дог-уйла йолаш мехкдаьттахой, хьалкхебара, цар къахьегамен политически хьинар айдара тIаберзабаь.

Коллективашка беш бола идеологически болх цу даькъе къаьстта интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балар гIулакх, кхы а лакхагIча боарам тIа даккхара дика влияни йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пхелагIча пленума решенеша, яхаш белгалдоахар делегаташа.

Предприятешка вIаштIехьдаьккхад кадрашта политически экономически знанеш лулга. 500 совгIа вола инженерно-технически болхло пропагандист, е лектор, е политинформатор волаш ва.

«Грознефть» объединене дуккхача партийни организацешка хоадам бола гIулакхаш чакхдоах болхлой политически къахьегамен хьинар айдара тIаберзабаь лелабеча организаторски идейно-массови балха стили методаши эргаяьха тоаяра, коммунистий авангардни лоархIам айбара, партийни мугIараш дикагIчарна юкъе а толашагIболча болхлошца, гIулакхерча нахаца, инженерашца шердара.

Докладчика а, цул тIехьагIа къамаьл даьчар а дийцар хIанзалца хьа тайп-тайпарча подразделенешта юкъе лаьтта бувзам керттерча даькъе административни хьисапе вIаштIехьбоаккхаш бар, тIаккха боахама а политически а гIулакхаш чакхдахара коллективай низаш вIашагIтохача хьалда система яцар, яхаш. Цу даькъе чIоагIа аьттув боалийташ хIама хургда, цхьадолча даькъе парте райкома санна бокъонаш а йолаш, объединене берригa коммунисташ чулоацаш йола вIашагIтеха партком тахан хьаеш хиларах, гIадбахарца белгалдоахар цар.

ХIанз объединене чуйоагIа 26 юххьанцара партийни организацаши 211 партгруппеи. Из боккха низ ба. ВIашагIтеха партком хьаярца бакъахьа хургда идеологически болх комплексни хьисапе вIаштIехьбаккхийтар духьа секретарий совет вIашагIтехача, яхаш дувцар конференце. Цо шийн керттера теркам тIаахийта беза идейно-политически болх тоабара, политически экономически дешара берригаш юкъеозара. Устни агитаце лоархIам айбе беза хIанз волаш волча 2,5 эзар агитаторан политинформаторан специализаци а еш. ХIанз къаьстта Октябра 60 шу дизара накъадолхача хана, партийни организацеш улицай цIейш, хаттарийн жопийн сайренаш, каст-каста парте, тIема, къахьегама ветеранашца вIашгIкхетараш вIаштIехьдахара, наставничество шерагIа йоаржаяра, гойтара агитаци эргаьккха тоаяра дукхагIа теркам тIаахийта безаш я.

Конференце къамаьл даьча СССР Лакхехьарча Совета депутата, «Октябрьнефта» НГДУ оператора Б. И. Бреславско теркам тIаозаш дийцар лаьттан тIоанашкара дукхагIа мехкдаьтта хьадаккхар духьа шоаш эггара толашагIйолча мероприятееx пайда ийбе гIерташ хиларах. Цу даькъе къаьстта доккха хьинар тIа ухийт хий чуахийтарца тIоанашкара давлени эша ца ялийтара.

Бакъда, хIанз а дукха ледарлонаши кхоачамбоацараши да тха балха тIа, ма-дарра аьлча, партийни комитето даим шийн балха юкъмоттиге лоаттаде дезараш а долаш. Болхлой кадраш дукха хувцалу. хIаьта кадрай общественни отдел йолаш я яхилга мара кхы хIама гунахьа долаш яц. Коллективо кIезига терко ю хьехамчий болам боаржабара.

— Грозненски бурувтохара балхий управлене партийни комитет шоай подразделенешкара хIара кулгалхо гIулакх вIаштIехьдаккха харца цхьаца дика кхетам лур а хулга IалашдегIерт. Царех дукхагIбараш агитатораш, пропагандисташ ба.

Бурувтохара балхаш сихделга Iалашдеча керттера хIаман лерхI оаха «ХIара балха денна-дикала Знак» яхача девизагIа делаеш йола яхь шерагIа йоаражелга. ХIаьта цу даькъе коммунистий уйла е а хIанзчу тIехьагIа вIаштIехьдаккха дезаш а кIезига дац.

Конференце пренеех къамаьл даьча парте Грозненски горкома секретара К. С. Салтаханова коммунистий уйла тIаэзадарг кадращца бу болх дикка тоабезаш хилара. КIезига моттигаш яц, аьлар цо, инженерни декхараш кхоачашдеш практиканташ болаши, хIаьта дипломаш йола инженераш дукхачо хана мугIаречa балхашка боагIбеши. Партийни влияни массанахьа дIакхачийтар духьа эшача партгруппаш, цеховпарторганизацеш вIашагIйоххa езаргья. Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта беза толашагIбола болхлой парте хьаэцарa, парткомашка къонача коммунистий школаш вIашагIйоккхара, тIара парте член шийна тIа дилла гIулакх чIоагIа бехктокхаме хеташ кхоачашдеш хилийтара.

Республика лаьттан ченашка дукха мехкдаьтта долга ховда. ХIаьта а укх тIеххьарча ханна бурувдеттараша ледарло яхьан долаш кIезига хьагучайоах «Iаьржа дошув» дола моттигаш, кIезига торонаш я хьалха эксплуатаце хиннача тIоанашкара кхы тIа а мехкдаьтта хьадаккхара а. Бурувтохилга сихдара чIоагIа лоархIаме да оборудованена енйолча монтажага дIайохийтаха лоацъяр. Цу даькъе чIоагIа аьттув боалийташ я тха «СевкавНИПИнефть» институте хьаяь блокаш, яхаш дувцар цу института лабораторе заведующе В. А. Станулиса. ДIахо йолдача тIана производственен Iилманен юкъера бувзамаш кхы чIоагIде дезаш долга оттадир конференце.

Октябра 60 шу дизара сийлеча накъадахара шерра яхйоаржае аьнна республике болам дIаболабаьрех я «Грознефть» объединени. Цар довденнад пятилетка шоллагIча шера планал совгIа 50 эзар тонн мехкдаьттен 5 миллион кубометр гази йоаккхаргья аьнна. Из Iалашдеча доккха декхар тIадуж кердача вIашагIтехачa парткома. Цо шийн керттера уйла тIаахийта еза мехкдаьтта дукхагIа хьаIоадара хIара коммунист, мугIарера болхло оарнагIваккхара, цу беш бола организаторски политически болх тIа-тIа тоа беш.

ВIашагIтехача парткома секретаралла хержар нов. Н. А. Шербина.

Конференце балха дакъа лаьцар КПСС обкома секретарь М. А. Дорохова.

С. МАИСИГОВ.

НАЬХА ХЬАЛ-ТОРО ТОАЯРА

Дукха ха йоацаш келайоазоно баьча хьоамах вайна хайра иттлагIча пятилетка хьалхарча шера даьхача толамех Российски Федераце Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара луш йола ЦIе байракх вай республикерча Червленски станичин Совета еннилга. Цу совета лаьттан тIа ба шиъ боккха боахам, массехк промышленни предприяти, махбара а бахача наха гIулакх дара а йола организацеш, школаш, культура а дарбан а учрежденеш я. Цар массане а толамаш доах балха тIа, кхоачашду хьалхашка латта декхараш. Уж толамаш доахача станичин Совета лоархIам боккха хилар дувца дезаш а дац.

ХIанз станичин Совето беш мел бола болх тIаберзабаь ба укх шера июнь бетта хургдолча хоржамашта дика кийчо яра. Исполкомо цхьаккхе а хIама кходац из лоархIаме кампани дика чакхъяккхара. ХIара депутато харжархошта хьалхашка къамаьлаш ду шоаш баьча балхах лаьца дувцаш. Берриг а 68 депутат ва цу станице, вIашагIъелла барху массазара комиссен я. КIезига дац цар харжархошта дувца дика хIамаш.

Масала, хьаэцаргья вай «Червленский» колхоз. ДIадахача шера массадолча даькъе кхоачашйир укхаза планаш, социалистически декхараш а тIеххоачашдир. Цунна гешал ду укх цифраша. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача чуйнцар 25,4 центнер ка бола ялат, хIаьта план 17 центнер яр. Дикка алсамъяьхар хьайбай продукташ.

Ала деза Iалама торонашка диллача цигара хьал дикагIчарех доацилга. Дерриг а колхоза доалахьа да 58 эзар гектар лаьтта, цунах оахам дер ши эзари, ах эзари. Хиш декха кхаш 800 гектар мара дац, вож лаьтта гIум увш да.

— Иштта лаьтташ хиларо хIара колхозникагара дIадех хьинаре къахьегар — йоах исполкома председатель волча Мартыненко Корней Андреяновича. — ХIаьта хIара даькъанна кулгалде хар а дац кхы кIезигагIа лоархIам болаш. Массазарча комиссеша тIахьожам бу цу гIулакхашта.

Станичин Совета территоре тIа я «Бурунный» яха комсаш лелаю опытни совхоз. Цу совхоза декхар да бурунни гIомара лаьтта кара а дерзадаь цига комсаш хьалкхеяр. Атта болх бац цар бер, юххьанца дукха халонаш духьал увт. ДIадахача шера цу совхоза къахьегамхоша а белгалдаххал толамаш даьхар: хьалкхейир совхоза тоъал дIайогIа комсаш, иштта кхыча боахамашта яла а хилар уж. Планови заданеш тIеххоачашъеча а депутаташ балха лостам телаш хиннаб аьлча харц хургдац. Балха тIа шоашкара хьокхам а луш комиссей членаша йоакхо яьй къахьегамхошта культурно-бытови хьалаш хьадара.

Шоай дикагIа болча депутатех дувцаш новкъоста Мартыненка эггара хьалха цIи яьккхар «Червленский» колхоза воккхагIа волча жаIучан Ахматханов Iумара. Юрта эггара гаьнагIа я цун жел. Иштта йистара болх беча жаIуй коллективана керте латтар депутат а юртбоахама массазара комиссе член а хилар боккхача лоархIаме да. Шийн болх дика бовзаш волча Iумара кулгалдеча болхлоша дика толамаш доах, къонача болхлошта юкъе кхетама болх бу цо, царна эшар лоаттаде вIаштIехьдоал. Цудухьа из депутат веза а веза, лоархIа а лоархI болхлоша. ДIадахача шера шоай низаца жаIуй бригадо IаIлашийр дикача аьла 40 тонн. Цудухьа Iай доакъара кхоачам хилар, жа ца къаьсташ бIаьстанга даьлар, жа дахкара кампани толамца чакхъяьлар. Дика болхло хинна ца Iеш новкъостий дика новкъост, дезала дика да ва Iумар. Цун цхьа воI дийша ваьнна лор — хирург ва, шоллагIа вар деша вагIа институте, зIамагIадараш школе дешаш а даьна новкъостал деш а да.

Iумар санна наха везаш а лоархIаш а ва механизированни отряда кулгалхо, депутат, массазарча юртбоахама комиссе член Кулибякин Константин Филатович. Ткъо шу совгIа ха я цо ялаташ кхедеча болх бу. Дуккхача шерашка мугIарера болхло волаш хилар из, цул тIехьагIа бригадиралла вахийтар, хIанз мехотряда начальник ва. Цун наькъа тIа йоал «Знак Почета» яха орден «1976 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак. Кубанцаша дIаболабаь болам хьал а лаьца, хьалхашка отталаь декхар кхоачашдара хьинаре къахьег отряда коллективо.

Исполкома Совета председатела дIахо белгалдаьккхар боахамий кулгалхоша а шоай депутаташа а декхараш дика кхоачашделга. Дика кулгалхой хиларца цхьана уж ба болхлошта шоашкара хьокхам луш, юкъарча вахаре хьинаре дакъалоацаш. Царех ба «Червленский» колхоза председатель Беляков Алексей Макарович, райпищекомбината директор Дибиров ВахIид, «Бурунный» совхоза директор Мощенко Екатерина Васильевна, ялаташ дIачуийдеча пункта директор Денискина Екатерина Акимовна и кх. дI. Цу юкъе ала деза хьалхагIа Червленски станичин Совета председателалла болх беш Белякови Мощенкои шоаш а хилар. Цар а, кхыча депутаташа а харжархошта хьалхашка отчеташ а еш, беррига къахьегамхой тIахьех кхы а доккхагIа дола толамаш дахара, парет XXV съезда а СССР профсоюзни XVI съезда а соцамаши цига КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьлаш тIа белгалдаьха декхараши кхоачашдара.

Червленная яхача станице 30 къамех вола 7 эзар совгIа саг вах. Царех дукхагIа бараш эрсий, нохчий, негIий ба. Доаккхал а деш дувц новкъоста Мартыненка нах цхьа дезал санна барт болаш бахарах, эшача цаI шоллагIчоа оарцагIа вала кийча хиларах.

Станичин Совете дукхагIча даькъе нах ух, саг йоагIаш, йодаш моттиг хилча, мар, сесаг къасташ, бахархошта доалахьа гIишло хьалъяра новкъостал ийшача, кхыча бахьанашца дувзаденна.

Исполкоме да къаьстта дола наьха хьашташ тIаязду журнал. Цхьаккхе лоткъам, дехар дисац жоп ца луш. Цу журналал совгIа станичин Совета председаталага да шийн йоазонаш, бахархой дехараш дIаязду блокнот. Цар хьашташ кхоачашдара наькъаш лехаш массаза а уйла ю цо. Тайп-тайпара да дашха деза дешаш. Цхьадар цо ше кхоачашде йиш йолаш хул, вожаш боахамий кулгалхой новкъосталца мара де йиш йолаш хилац, кхоалагIдараш къаьсттача комиссеша а депутаташа а мара дашха йиш йолаш хилац. Иштта вIаштIехьдоал цар цхьаккхе заявлени жоп доацаш ца йита.

Укх тайпара да блокнота тIара йоазонаш: жерал ягIача берий нанас Золотова Натальяс дех шийн бер берий беша дIаэцийтар. Кхоачашдаьд из. Станице ваха Солтаев цIа деш воал, тхов къовла материал эш цунна. Потребсоюзе гIолла яьккхай из.

Хала хете а, белгал ца даькхача далац кхыча тайпара йоазонаш а цу блокнота тIа хилар. Гражданка Глезденева мара латкъаш я. Каст-кастта малар тIехдоахаш, дезал чувхабеш ва цун мар. Массехказа хиннав цар цIагIа председатель. Къора а меттаза а бола уж мари сесаги барта боалабе гIерташ дукха къахьег цо. Уйла ел оаш, мел хала да меттаза нах кулга оамалашца дIакхетабе. ХIанз малар молаш вац Глезденев, барт ба хIанз дезале.

Ер да кхы йоазув. Шийн ялх шу даьннача йиIига дарбадайтац гражданка Бумбатолиева Тамаре. Динах тешаш йола из кхалсаг лораш болча йиIиг йига лоархIа ца еш хиннай. Станичин Совета председатела цу кхалсагаца къамаьл дара къоастабир дикагIа бола депутаташ — кхалнах. Кхалнахьа Совета председатель а юкъе йолаш уж бахар ца могаш бер долча дезале. Во хьал долаш яр йиIиг, леча дIаккхьача яр. Дукха дийцар цар йиIига наьнаца. Эггара тIехьагIа из дIакхетайир лорий дарбаца мара йиIиг лазарах яргйоацалгах. Цул тIехьагIа венача берий лора техкар лазар, дарбадир. ХIанз йиIиг дика могаш я.

Дукха да депутаташа доашха дешаш. Цар новкъостал ду наьха вахар тоадара, къахьегама толамаш совдахара. Цудухьа цхьаккхе хало, ха ца лоархIаш къахьег станичин Совето. Къаьстта гуш ба цун болх моттигерча Советашка хоржамаш хула ди гарга гIорташ латтача укх деношка.

А. КУИМОВ.

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ ГІУЛАКХАШ

Делкъа ха хиннаяр Албаст-Берчу тхо хьалъача. Босенка ГІюлла Да-ъха даржда дажаш жа дар. Укказа духха да уж—цкьайта Іуьл. Уж дерриг а «Назрановскій» совхоза доалаъа да.

Пхьалехьоагій-Юртарча оттделене жа дахка доладелна тоъал хи я. Іодь. Іоахарий умкеЛена ха. Уж чудоъаха желаш хоза лостам болаш я.

Дерриг жерч дахка дацьлашдене а, шиЙ социалистически декъар кхоачашде торо я восхлагІа жа Іу Нальчик Ахъмад волча бригада коллектива. Цо дош деннад хьаЛа 100 жийна тЕхьа 110 Іаъхар тхьалхебе, Шадалха шера а белгалдадахал толамаш дахьар ресЛубика іхьадоъча боахамаца уж гІулакхаш кхоачашцеш, Цар тЕхьхоачашдар, пачхьалхенхера хьайбай продукташ йоккара тІаноЛа хинна социалистически декъараш. Иштта толамаш дахьача боахамех ларъхІа мегаргІа Шелковской райоііа «Шелковский» племзавод, «Нижай-Юртовски» района Ю. Гагарина, Х. Нурадилова цІа Шерипова цІераГІа колхозаш, Назрановски района «40 лет Октября» ях совхоз, Веденски района Орджоникидзе цІераГІа колхоз, Шалиски района ХХ партсъезда цІераГІа колхоз, кхмираш.

Уьхь карарча шера, дІкан хьана санна, деттача доахангара духха шура яккха торо хуьа боахамашу духха хиндор дега тоам беш да. Хаттар отт хьалхашка: «Дуккаъ-ма ЙИЙ яз, тІаккха миштай паччахьалхенга йоххача шурий хьоналл?» Цунна жоп даларе, хьалеере а белгал па дьхьхача далЬц хьайбай продуктай дикал хина ма-езаара лакха йоаилора, из бахьан долаш боахамашца доккха зе хуьлІа. Юха а хатта тарлу. Дан-теш -вай республику боахамашка уж кховдамбозаран тІаЛхьара доа хьаа? Нагахьа санна дале пайда тІана эцан цунах? Белкхе вар малаа? Хьангара дехь деза жоп?

Вай республике йоЛаш я хьайбай продукташ алсамъхьа ра а цар дикал совьяккхара а эцан мод йоЛа торонаш. Эцан дар цаІ да — цу гІулакха кІоаррга уйла а ен, из болх бе деккхийла волчо болу бар. Бехке бараш лелаш къаьсте я дезаш. Уж ба таханарча денга кхаччалца хьайбай продукце дикал совьяккхара пІелг-пІелгтух ца тоъаш бигІа тЕхьадуьсача боахамий кулгалхой, кертера специалисташ.

Хьайбай продукцех болх пайда, цун дикал айра даим йоахло ею хьайоаІа вай хьашсара партІ. Масала, ухх тЕхьхьара шерашка духхя я, шуприй а, кхайбоча продуктай а йоаккх жа Іус. Из дицдуьл ваЙ бригадир Ахъшиков Эйдани. Хіьлта ухх шера санна дуккя Іоахарий а хиннаяш «Назрановскій» совхозе ухх тЕхьхьара шерашка.

...Албаст-Берчура тхо цІадайлорар мархІалаъа хана. Бокхьаллар аьлча тхо тешаш а дацар иттазл хувшамаш укказа хуур ма-йий, аьлча. Жа леладерий аЙденлора хьанаро тхуьнора, донккий толамаш дахьа Октябрьски революце 60 шу даЗарга уж накъабоха кийчлуш болгга.

С. АЛИХАНОВ.

СУРТА ТІА: воккхачІа воЬа жа Іу Нальчик Ахъмад, самаиишца Мишаева Рабинат.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯРА

Ittlaгlчa пятилеткa шоалгІачa шера республикa хьайбаи леладераша дежкарийна ба лайда эца йиш мел йоала торонаш балха юкъе а -кхувлаш, балха опыт дІа-юха а эпаи кхъьегараша продукци дуккагІен дикагІен хиндйта. Хіаиа аьлча, уж деккхаиаи да вай партс а правительства а тахан вайна хьахаааюха уяттадерш. Уж дицза кхоачашдарца мара могаргаан бахача мавха хьашташ кхоачашде, Дай-мехка низ совбаякха.

Хьайбай продуктаи дукхагІен дикагІен хиндйтара ТІаърбаяъь хила еза хьайбай леладерий а ветеринарни болхлой а уйла.

Мишта лакхъьякка еза, масала, духха дикал? Духхя дикал ца воа, хоша ма-хиллара, цун дарстарга, гІийлалга/хьежжа хул. Цудухьа духхя лаърхІа дІа-цуьл доаа бежап дерстя я деззаш доза дозал а хиндйта декхарийла ба хьайбаи леладераш. Из мишта хуьк дуккагІа хургба боазама тІабоатІа пайда. Духхя дикал совьяккхара чІоагІа эпаи хІа-ма да кьона бежанаш а. Іахъаргаи а интенсивни хьеапе кхедар, уж мишта дарстаргда хар.

Дика хоша да дарстача дуьлхах дуккагІа мах лулгІа. Бакъда, цхьадолча боахаиий куьгалхоша плаи леладеча боахамаша. Цу тайпара боахамаш дуккагІа да Шелковской а Наурски а районпнка. Доккхий декхараш да цо шоаш уух шоашта хьалхаш-ка оттадьяраш. Уьх пятилетка шоалгІачa шера 4300 тоин тха паччахьалкхенга доккха дош деииад Нохч-ГІалгІайчен жа леладераша. Из дош хьоачашдаря де дезарех цаІ да тха дуьхьа дикагІа дарстара цхьана, цун дикал а лакхъьякхар. Ала деза уьх тІехьхарна шерашка тха дакхъара а из паччахьалкхенга доахара а гІулаккхаи вай республике во иа лелиЛга. Кхы а дикагІа хургбар эп толам, нахъа сапна жа леладераша тха-на дикал совьяккхара йоаккх йоь яларе.

Лаккхара дикал йоаа тха кІезига хиллйтара бахьанан да жена доаьъар дулаца а пата пурам пувкап тІаахийтар, дІа да доалаца басарашца фос дар, луча фуьлча минеральни хІамаш кІезига хиларг, жа лаггта дотттагІи бІеха хиларг, устатІашта ригз далийтар, жа лорт-ача хаиа уж дарга хоаи бола иах пи тоъар, ишта уж дакъа-на метте баІаи хилар. Цу тайпара дола ххочачабоацаран дІадоаке 25 процеит лаккхара хурбх тхеа дикал.

Шиа хаииахьа е еза профилактика, ветеринари гІулакх деи хьайбаи леладсйи, тешша-ме ала мегаргІа дуккагІа а дикагІа а хургІа царгара йоаха продукташ. Из гІулаьх кхоачашдеча хьинаре лакъа лапа деккхарйла , ба республикера беррига ветеринарни болхлой, ветеринарни учреждеиий.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Іилмай кандидат.

ДЕРРИГА БАЛХАШ ТОЛАШАГІА ЙОЛУА ХАНА ДЕ

Ittlaгlчa пятилетка шоалгІачa шера чунаарбогІа Хьалъмаъа, ма-ъулла дикагІа дерд йолла гІерташ пиз дІа-кхоачар деи, еррига шоай гоиаи оарцаи гІийрикъа хьалхеташ ба хІапо Гудермесски района «Восточный» яхача совхоза кхаи леладераш.

Комсаи леларга специализация еш еза а тІаІа а йоккха мотти дІалоаи уьх боахаме ялата культурана. Иштта, гуьрхьа дуь кІа 400 гектара тІа дІадийнад уьхьаа соаяка.

Доккхаи деш хьеж хІапо кІа дІадийна хьаа тІа соахоза керттера агроном Купаев Абулаи. Листа тІадаьиначa кІиво бадде баьшшара бос болча бокхача чуьнаш тарлистеду кхуьу. Оасар даш хъиметтел кхаи йистошка а.

— Дика болт баьб уьх кхаа тІа соахьа гурахьа тха кхаи леладераша. Агротехника бокъонаша дІадаьиначa таІпара лаьтта кІиччаь, лаххя кондиин йола фу тоосаи шиЙ кхаьиаьчу дикеи дІадийра кІа. Хьийга къа дельа дайиалоашлига гуш ца хІапо. Хіара гектара тІара йбеанигІа дале 26 цеитнер ялат дарсда уьх кхаа тІара, — йоаь Абу-Іалас — Хіьта, баьхдар аьчча, пІсларІа пятилетка йолаеннача хьалхара шера дика боахаме гектара тІара 22 — 23 цеитнерал кІезига-ца долаш ялат чудена дага а дагІап сона.

Кубанерча кхаи леладерий питомпчески болам хьал а лаьца пІап 20,1 йолаш уьх шера-ра тІара гектара тІара 24 цеитнер ялат чуда социалистически декъар тІаІийпаи сотхьаа кхьаьгеагмохпа хиЙ па дезкхаи ца-ъаш-га, хІьата хиЙ дехкачара — 28 цеитнер.

Из толам баккха бсзаш бсле хІаиичул тІсхьаІа а лаьца болх бс безаргба кхаи леладсрий. Из кхьаьокх хІапо боахаме чакхдоахача балхаиа. Иштта, хІара гектара тІа шикша цептнер кхоачаитаи аммиачиаи селитраца бІаьстн шоолаъеа подкормка яьчуь тІсхьаІа оасар аа хІипитара гсрбоицадаш тсхар гурахьа дІайийначуь культурашца.

Хаииахьсн дикеи кийчо йир хиЙ дІалоаи а. Кхаьаий чурз хиЙ хьоаааи йоаь иш бола ца масоспи. станцин дсгІап хьисапе хиЙ дсттз ДТ-70 — маркат йоаь ши ялаш а бсп дсзлаьмсп. Сихси дикеи тоа а яь кІийпйар совхоза мсханизаторапга из техника. Дика цІсиЙер ерриг а хина система а. Цу тайпапо йиш хІпнйтар кхаьика агротсхнически толашагІа йолуа хаиа хиЙ дилла доладе а.

Хіаиа гурахьа дІадийначуь ялата хиЙ дуллаш ба ГаЙ сохе хоае бахьа агроиомсчески курсашца хиЙ хьаьа Іомабзаь наь. «Хіара кхайиа — дика ца Зиик» яхача деиизагІа кхъьегаран дІапоаь буси бохь бу пар. Хіара гектара боарама тІа хьежа хиЙ кхачийтара ха ладаиза йоахло ю. Кіина, муьа ига хиЙ дилла бахьча хьажкІашта, цекара сиеклашта хиЙ дуллаграча цар.

Хьинаре кхъьийпар совхоза механизаторапга бІаьстп юй культурани дІаюаи а. Звеной цхьана болх а. Цу тайпара механизатораша бІаьстп юй дикагІа болча хьажкІашта дІайийна яьхар цар цкъа дІайийча цхьаи шерен дуьхьача шерашкеи тІаюаьа баьиаш, цІсрашца хІапо баьиаш, сйлосеи хІатаап лаьрхІа хьажкІаш. Хіаиа иза болаш дика дстІайпаргаи а уж культурани.

Звеной хьисапе кхиижаи дсррига баьхаи шиЙ эрІага хьежжа цхьатарра уу, цун совгІа хІара агретатара дуьхьагІа пайда эца а йиш уьх.

ХиЙ дуллаш, кхашкара кхъьдола баьхаи деи кхъьстта хьинаре кхъьсс Селиев Хусркупаиас, Селиев Дсвлетмурзаеп Эдилмирзас, Джеиисп Рамзапа, Мачисов Эдисолтас, Хатаев Селимсолтас, Лакаев Андрея, Далаев Султана, кхычыар. Балха хорша юкъера лаьрхІача 150 процент кхоачаи па еш ди дІадаХийгап царех тІаране.

Бокхча тержам тІабохийт цу боахама кулгалхочна наьха балха говзап лаьхьарз. Сочзе ГаЙ болх баьиа курсашца, Калиновски профтехучилищеи дсшаап дуккача механизаторапга лакхІир цоай балха говзап. Цу совгІа чІаиз Великовской райопа «Бурунгай» сопсовоз комсоаи лелаяра опыт карасрзаеи ва цу боахамера вала 20 сар.

Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дузача уух юбилейпа шера шоашта хьалхаюха лаггта дсккарап кхаи леладсрпп а дсккарап цсргкилаРах шеко йоаЬаш ба совхоза кулгалхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

Доазол дехьара

ЭГГАРА ЙОККХАГІЙОЛА ОРГАНИЗАЦИ

Улан-Баторе волча АПН корреспондента А. Черпецне дехар дир Монголькп профсоюзий Центральн Совета председателлера Г. Очирбатара шоай организацне балхах лулпллалар даьлла.

— Монголькп хьажъа - революционни партс сьвдаиа а пленумий а решенеии социальни кхоачаш а деш, тха профсоюзаша доккха дакъа лоаь мехка массадоча доаькьоина пяртс политика тахъьякхара. Профсоюзаш — республика экономиказа продукце дикал айра, тІаиан кхомбара, долаш дола торонаш кюкъе озара йоаЬа-ъа яь-ъаца бсзаЬлахьхаш толамаш йоахйт производство дсгІайлолаеча а, кхъьегаршой хьал-торо тоаева а.

Партсца а халъка паччахьалкхепга а цхьана монгольски профсоюзпна кхъьегаршой шсрпа юкъеоз боахама а культура а доакъоита кулгалдара, социалистически патриотизмаи пропагаидаи, интернационализман уйла йолаш иих хьалхсбара боккха тержам бу, дакъа лоаь «общественни пропгйтие фондаи дІа-боаь оканна.

Профсоюзпина цаталдаш болхбо а болхлой а гІулакхеча ньха а кхъьсгараи хоарабара, цар салайаги вахара ъьаьп тоадара.

Цхьа масал доаьадсрдз аз хаггха Іьадал эттачул тІехьа-ъа дакъа толамаш белгалдахара: нагахьа санна хьалъа революци котьалаелкха гара ца ларъхІа 32 процепт, ларъхІача 32 шу хиннаяе, хІапо из 65 шо гара кхоач. Дукха дуьзи цу ларъхІолчо: дуьиилга йоаЬаи дсгІайлолаеш хьалъа вахара а культура а доакъоита кулгалдара, социалистически патриотизмаи пропагаидаи, интернационализман уйла йолаш иих хьалхсбара боккха тержам бу, дакъа лоаь «общественни пропгйтие фондаи дІа-боаь оканна.

Профсоюзпина цаталдаш болхбо а болхлой а гІулакхеча ньха а кхъьсгараи хоарабара, цар салайаги вахара ъьаьп тоадара.

Цхьа масал доаьадсрдз аз хаггха Іьадал эттачул тІехьа-ъа дакъа толамаш белгалдахара: нагахьа санна хьалъа революци котьалаелкха гара ца ларъхІа 32 процепт, ларъхІача 32 шу хиннаяе, хІапо из 65 шо гара кхоач. Дукха дуьзи цу

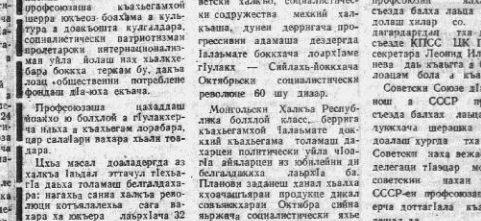

ЧЕХОСЛОВАКИ: 206 тоин тайп-тайпара сомал доа—кергІера дахьа ше мехказа дата а гІа а дІаузийтача лиишта лаьрхІа йоаь дІа тубгаи лургьа Советски Союза Хомутоверча трубопроката заводо. ЧССР эгтара продукцеи йоаь ду предприятеи СССР шиЙ продукци узийта тхьаь итт шу дьшнад.

СУРТА ТІА: газони магистралаша лаьрхІа тубгаш тьаьеи Латт.

ЧТК — ТАСС сурт.

САКЪЕРДАМЕ ХІАМАШ

ПИЛЛАША АДРЕС ХУВЦ

Джунгаерча оахзарашта юкъе этгара болгалгІа пиллаш ларъхІа ца хІара йоаьаи даь. Шри Ланка Республике баьхка кхыча мехкашкара туристаш мел эпачуна Іалапъьяна госгиницаи та тІаьиа йоаьа. Система «Іома а яь». юкъ эгІа та Іо а йожайийи, из иий мукъаиа Іьхатта а зе, ашшкасьара тІа гІоллаа Іоюил цо, цунах шиЙ тайпара тІиЙ а деш, хало йоаццаи тІехдоал «дъуьлаеи пиллаш».

Пиллаша цкъасп лоаттабара шоай хъашка дийпаьх а бус а хъ де дезап хуьл ахархой. Хьайбаш цоашта оЬаргадийна Іогіаеп дсттан толаш кхъьсгдоладу у. Бакъда, пиллаш сиа а доал цу гІаррга, пахах иа къахьаи, царна гушше йоаю дІайийна хІамаш.

Вай дийцарш мапгарг пиллаш да ТІаккха царел соотІа хъунашка дахаи да бирса дарааи а. Цъьхха из санна долуа пиллаша ъІаиагІкхетар ю тІехье йолаш хуьл. Бакъда, ланкийскп законах, сагах лета пилла тхьаьсдара масссех инташ, ецота яхка Іалам лорадара Департаментагара из дара бокъо яхкара тешшаме дола тешал дсзаи. Из тешал оттаде аттз а дан.

Кхаъта а наха я тІалаташ доаь пиллаш дукха хана дезз хиннадаге а, тетаргахь, цхьаьа йоаЬа районаха бахача ахархоаге Іьаиз санна хьа-тІехьа проблема хиннаяц цунах. Шп-цеТа хулаи хІама даш из. Шри-Ланке цсрга яьржа ІаЬхоча эрИ дада а кхмдола а лъьтаи кадарезадар юкъе доагІача агрсарии рефопмо кІезига яьй хьунаш. Дукккача облаеташа цу хьунех хама йитаип дуган кхыча юртбоахама культурайп кхаита юкъе яа гІайдерлаш мара.

Из хоимаиша цхьана кспаЬолоп тІа кІезига ю яхьа тайпара йола, ишта а кІезига-дена хьайбаи лорадара, цар лоарІхам бара тІахьаЬа статьяш.

Ю. МАСЛОВ
(АПН)

МОСКВА. ЦхьоалагIа май хьатIакхоаччаш Смоленски улицагIа хьайийллай мехка йоккхагIъярех радиотовараш дохкара йола «Орбита» яха специализированни тика-салон. Цу чу ворхI зал я — пхиъ торгови, информационнии демонстрационни.

Кердача тика чу эцархой хьажа тарлургда 1977—1978 шерашка СССР бувзама средствай промышленноста Министерства предприятеша арахецаргйолча бытови радиоаппаратура образецашка.

СУРТА ТIА: «Орбита» яхача тика цхьан зала чу.

В. КОШЕВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIИЙ БОЛЧА ГАСТРОЛЕШКА

Цхьа кIира совгIа ха я М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театра коллективо вежарашха йолча Украински ССР-е городе Херсоне ший ахканара гастролеш дIайолаяь.

Беза хьаший а бaь тIаннйцар херсонцаша вай республикера артисташ. Гастролеш дIайолалуча сайрийна областной драматически театре царга моаршал хоатташ къамаьл дир моттигерча культура учрежденей болхлоша, общественноста викалаша. Царна жоп луш къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай АССР культура министра заместитела А. Г. Митрофанова белгалдаьккхар, Нохч-ГIалгIай республика артисташ шоашта дукхха хана денз бовзачеи дукха безаш болчеи доттагIий болча хьоашалха баьхкалга. ХIана аьлча дукха ха я Нохч-ГIалгIайчени Херсонски областен къахьегамхоша шоайла доттагIала бувзамаш леладу. Ер вай аргIанара вIашагIкхетар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача шера хилар ший тайпара кIоарга маIан долаш да, аьлар цо. Цо хьахьокх ленински къаман политика вай мехка котъяларах дaьнна бер-кат.

ЛаьрхIа Херсоне дIайолаеннача гастролешка гойта аьнна театро кийчъяьр Г. Бокарева «Пуск» яхача пьесах йола премьера. Вай мехка дуккхача театраша оттае аьнна тIаннйца из пьеса вай ханарча болхлой класса сийдолча гIулакхашта хетаяь я. Цо искусства меттаца дувц чоалхане производственни дешаща цхьана царел а чоалханегIа хIана яц аьнна йола нравственни проблемаш а вай заманхоша мишта къоастаю. Вешта аьлча, цу пьесо цхьана къахьегаш а уллув бахаш а бола нах шоайла дог-уйла довзаш а эшшача гIо де а кийчча хилара тIахьех.

Театра режиссера И. С. Гуревича оттаяь из спектакль дика тIаннйцар херсонцаша. Къаьстта равза хилар уж спектакле керттера ролаш ловзаеш болча РСФСР заслуженни артиста В. Оглоблина, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста Н. Жирнова хьакхеллача сурт-сибаташта.

Иштта театро г. Херсоне а областа юрташка а гойтаргья Уильямса «ЖожагIате IокIалавоал Орфей», «Трамвай желание», А. Папаяна «Парижера зIамсаг», А. Пароняна «Воти Багдасар» яха а кхыйола а пьесаш. ХIаьта бераштa лаьрхIа театро кийчъяьй В. Новицкеи Р. Сефеи «Емеляй ираз» яхача пьесах оттаяь спектакль.

Театра залашка вIашагIбеттабенна ца Iеш артисташ шоай зрителашца вIашагIбетталу заводий цехашка, колхозийи совхозийн кхашкарча станашка.

ЦхьоалагIча июне Херсоне гастролеш чакхъяьнначул тIехьагIа театра коллектив ший искусство Кишиневе йовзийташ хургья.

С. ПАРЧИЕВ.

ПАТРИОТИЧЕСКИ УЙЛА ЙОЛАШ

ДАЙ СИЙЛЕН ГIУЛАКХАШ ДАГАКХОАБ

Дай-мехка боккъонца вола гражданин хьалкхевар ший керттера декхар лерхI советски школа. Из сийлахьа гIулакх оаха кхоачашду хIара дийнахьа, хIара сахьата урокаш йолаш а уж йоацача хана а. IалаьмaTе боккхача лоархIаме ба бера тIема - патриотически кхетам балара бола тайп-тайпара классал арахьа бу болх. Цунач цхьа дакъа да тIема гIулакхаш довзаш цар ду хIаман.

Тха интернате вIашагIъелла я 7—8 классашкара дешархой чубоагIа «Поиск» яха группа. Цу гIуппа кулгалхо я Слепцова Вера Ивановна. Эггара хьалха из вIашагIъеллар 1973 шера. Цу хана йиълагIча класса дешархой бар «Полка воI» яха В. Катаева произведени Iомаеш.

Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIемах дувцаш Вера Ивановнас бераштa дийцар МагIалбик моастагIех лораеш баьча тIемах. Цо дешархошта йийшар «Ленина байракх» яхача районни газета тIа кепатеха «Полка воI» яха корта бола статья. Цу тIа дувцаш дар тIема шерашка связист хинна кIаьнк Крюков Коля хIанз № 6 йолча школа юххе фашистий карах валар. Статья язъяьр яр Пивоварова Елена Васильевна. Тобольске яхаш йола, 176, 317 йолча гвардейски стрелкови дивизей ветераний Совета председатела заместитель йола Пивоварова МагIалбик моастагIех лораеш тIом беш хиннай.

Берий уйла тIаззар цу статьяс. ХIаране каьхаташ яздир авторага тайп-тайпара хаттараш деш, цун тIема гIулакхаш довза шоай безам хилар белгалдоаккхаш. Ткъаь иттнел совгIа каьхат дахьийтар Пивоваровайга. Царна цо жоп дайтар. Цу хана денз бувзам эттар бераштеи тIемахочови юкъе. Елена Васильевнай новкъосталца интернатера бераш доладелар тIема шерашка цунца хиннараш лаха. ХIанз царна кораваьв 176-ча а 317-ча а стрелкови дивизе хинна 150 тIемахо. Цар хоза хеташ жопаш тел бераша деча хаттарашта, ухийт сурташ, язду шоай тIема гIулакхех лаьца. Иштта торо хилар тха сакъердаме материалаш юкъейола тIема сийлен уголок хьаелла.

Пивоварова Елена Васильевна массехказа хиннай МагIалбике сна. Ше укхаза массаза йоагIа цо яхь керда материалаш. ХIаьта из тха интернате еча бераш мел гIад долхаш хилар дувца а дезац.

Шоай город лораеш майра лийтарий гIулакхаш Елена Васильевнас дувцаш чIоагIа ладувгIар дешархоша. Цхьаккха а цо аьнна дош юкъе ца дуташ деррига а дIаяздора. Из бахьан долаш кердача музее венaчоа гуртба 176-чей 317-чей дивизеша Дай-мехка тIем тIа баь сийлахьа никъ.

ДIадахача шера 21 апрелагара 24 апрелага кхаччалца бераш долча хьошалха вена хилар цу дивизешка тIем тIа дакъа лоацаш хинна 27 саг. Дукха сакъердаме хIамаш дийцар цар бераштa. Цар дIаегIа «Ветераний аллея» яхача моттигера гаьнаш укх шера зиза даьккха я. Иштта берашца цхьанз уж бахар городе дагIача, цIаккха а па йовш цIи йоагача памятника тIа, цига дахкар зизаш.

МагIалбика моастагIашта кара па йохийташ майра лийтача бIухоша А. И. Никулина, И. М. Лапшова, Л. Г. Цирюльникова, кхычар дукха материалаш елар школьни музейна. ЧIоагIа хоза хеташ ладийгIар дешархоша медсестра хиннача Ищенко Александра Павловнас яздаьча «Лорах А. П. Козловскех долча дагалоацамашка».

Шоаш дIабахале ветеранаша тIема гIулакхаш тоххача тха бераштa елар «176 стрелкови дивизе ветеран» яха медаль, ветераний Совета Сийлен грамота, дир совгIаташ. Уж дерригаш а хIанз гуш да школьни музее.

Дешархоша вIашагIъеллача музее каст-каста ух кхыча школашкара дешархой, цар дайноаной, тIема ветеранаш, ха яха нах. «Поиск» яхача группера пхийтта дешархо ва цу музея экскурсовод хургволаш кийчваь. Царех хIаране аргIаргIагIа дежуоство дIакхухь шоай музее. Музее хьажа венар цхьаккха а хIама юкъе па дуташ хIара экспонатага хьожийт цар, дувц тIема сийлен гIулакхаш.

Музее хьажа нах баьхкача меллашха музыка хул хьахозаш. Къонача экскурсоводо дувцар геттара чIоагIа дег чу дужаш хул цу тайжача музыкаца хозаш хилча. Къаьгга хьалхашка отт 176-чей 317-чей дивизеша баь тIема никъ.

Шоай музеерча материалех лаьца сочиненеш, изложенеш язъю бераша урокаш йолча хана. Масала, 8 класса дешархочо Ваделова Марета язъяьча сочинене тIа да укх тайппара дешаш: «Тамашийна, ший тайпара вахар долаш хиннав Антон Павлович Козловский. Цун вахарах хьог со. Шеше диза дувхар дола из массаза а хьалха лаьттав тIема деношка. Операци яь ваьлча автомат бе а елле салташта уллув дIаотташ хиннав из. Салташа Козловскех оалаш хиннад. «Тхоай Хьакима тIехьа, фаьлгаща вувцача аьлaнна тIехьа санна долх тхо. Цуица хи тIа даьлча — тхо хи бухе долхац, цIерала иккхача — дагац».

Кхыча дешархочо ший сочинене тIа йоах: «Со доаккхал деш ва Уличный Никитай денах. Цо ший вахар дIаденнад са лаьтта, са къам бахьан долаш».

ТIем тIа дукха халонаш, балаш лайна бале а, из чакхбаьлча юха а къахьега эттача ветеранех доаккхал ду бераша. Иштта шоай вахар дIаоттадаьча нахагара хьокхам эц цар. Советски паьха денало, машаре къахьегача цар доахача толамаша берий дог-уйла тIайохийт кхы а дикагIа деша, Советий мехка бизза гражданаш болаш хьалкхе. Укх тIеххьарча кхаь шера классе цхьаккха а чу ца вусаш деш тха интернатерча дешархоша, комсомола ваха ха яр комсомоле вода.

Боккха ба берий къахьегамцара безам а. ШоллагIа шу да тха интернат ремонт а ца еш болх беш йола. ХIаьта «Ингушский» совхоза дешархоша мел доккха гIо даьд дувца а дезац.

Революционни а, тIема а, къахьегама а хьокхамашца, къахьегама тIера долаш бераш хьалкхедар лерхI оаха тхоай керттера декхар.

Б. ЛЬЯНОВ,
№ 4 йолча школа-интерната директор.

ШКОЛАШТА—ДИКА УЧЕБНИКАШ

ДИНЗА ДАРГДОАЦАР

Дика гIулакх да укх тIеххьарча массехк бетта гIалгIай орфографех доахкача кхоачамбоацарех дола къамаьл «Сердалос» дIадоладаь. Цунах беркат даларга дог даха йиш я. Цхьабакъда са хIанз дувца безам бар кхыдар да.

Ховш ма дий, моллагIдола дешар Iомаделга школе дIадолалула. Цига дешача юкъа ше хьанйцар тIехьагIа вахаш кIоарду саго. Цудухьа чIоагIа хила еза школас дешархочоа луш йола знаней лард. ХIаьта цу хьакъехьа школе наьна мотт хьехара бизза пайда ийбой вай тахан йолаш йолча орфографех санна грамматиках а? А, нйбац. Цун тешал ду юкъера школа чакхъяьккхача нонагIа болча кагирхоша наьна меттала Iоаздеча диктанта тIа хIара деша юкъе цхьаьца - шишша гIалат деш хиларо.

ХIаьта гIалгIай мотт вай юртарча школашка мишта Iомабу хьахьокх тха филиало хIара шера бераша йоазонца деча гIалаташта беча тоххамо. Соахкарча дешара шера г. Назранерча цхьайолча юкъерча школашка оаха баьча тоххамо хьахьекха сурт геттара нйрча да. Контрольни болх язбеш хиннача 7-чей — 8-чей классашкарча 63 сагах 41-не «2» яьккхар. Кхы дикагIа дацар гIулакх 5-чей 6-чей классашка а.

Наьна метта хозал, из бIаьхий хилар, цун грамматически строй а фонетически система а школе Iомаю. ТIаккха хьеха беззача тайпара из мотт дIа ца хьехаш хилча мишта а маца а кхуврrба вай цу меттаца болх бу нах: хьехархой, йоазонхой, Iилмахой?

Тахан вай республика школашка гIалгIай мотт хьехаш лакхера дешар дийша 159 саг ва. Вожаш хьехархой училище яьккха а институташка деша багIаш а ба. Шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашде могаргдолаш низ ба из. Бакъда, царна новкъостал эш. МалагIа? ДIахьеха дезар хоадам боллаш къоастадаь оттаяь программаш а цу программашка хьежжа оттадаь учебникаш а хила деза. Цу учебникашца болх мишта бе беза хьехаш йола методически а гойтара а пособеш эш, словараши справочникаши эш. Из беррига кхоачам бувцара дукха моттиг эш. Цудухьа укхаза гIалгIай метта цхьан учебникахи программахи мара дувцаргдац из.

1960 шера денз массехказа хувцалуш араювлар дешара программаш. 1970 шера араьялар гIалгIай мотт юкъерча школе хьехара лаьрхIача программай проект. Бакъда цу проекто чулаьцадацар школеи вахареи хинна керда хувцамаш. Цудухьа 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерствос уж хувцамаш белгалдеш керда программаш оттае аьнна РСФСР Къамий школай Iилма - тохкама института Нохч - ГIалгIай филиала хьалхашка декхар оттадир. Керда оттаяь программаш тахка аьнна юртарча школашка яхьийта хилар. Халкъа просвещене отличникаша — Я. М. Льянова, Л. Беркенхаевас, М. М. Льянова, дуккхача кхыболча хьехархоша уж программаш могайир. Иштта программаш могаеш рецензеш язйир Iилман болхлоша И. А. Оздоева, Ф. Г. Оздоевас, Л. Б. Зазиковас.

1975 шера Нохч - ГIалгIай АССР просвещене министерствос чIоагIъяь араьялар 4 — 8 классашта лаьрхIа уж керда программаш. «Программаш дукхагIа е кIезигагIа материал чулаьца йиш йола лоацца конспект мара яц. Программа тIа къоастаер хьеха еза материал яц, цу материала чулоацам ба», — яьхад Н. К. Крупскаяс. Из материал — учебник да. Программо дIадехар дизза кхоачаш я деш, Iилман карагIдаьннараши заман белгалоняши чу а лоацаш, оттадаь хила деза хIара учебник.

МоллагIа а учебник программашка хьежжа хила деза, хIана аьлча программаш просвещене министерствос чIоагIдаь документ да. ХIаьта хIанз школе гIалгIай метта грамматика хьехара дола 5 — 6-ча, 7 — 8-ча классашкарча дешархошта лаьрхIа С. И. Озиевеи И. А. Оздоевеи ши учебник программашка хьежжа йоацаш моттигаш йолаш да. Къаьста из доагIа 5 — 6-ча классашта долча учебника.

Масала, школе 4-ча классе Iомадаь «ЦIердош» (11 сахьат), «Белгалдош» (8 сахьат), «Хандош» (14 сахьат) 5-ча классе дIахо кIоаргагIа Iомаде дезаш мара дац. ХIаьта цу учебника тIа 4-ча классе Iомадаьр деррига а кхы цIаькхазза а доаладу. Вешта аьлча, цкъа Iомадаьр шозлагIа Iомаде деза дешархой. Из ше новкъа дацар, нагахьа санна шу хьалха Iомадаьр кхы цIаькхаза а дIахьеха хьехархоша сахьаташ мичара дахьаргда ховре.

Практико хьахьекхад цIердешай легара ялх тайпа школе Iомадаро дешархой халча увттабелга а уж грамматиках дIакхетабара цунах боалаш пайда боацилга а. Кхыметтел гIалгIай мотт хьехаш хургболча хьехархоша а университете деша багIаш цIердешай легара керттера кхо тайпа мара Iомадац. Цунга хьежжа кердача программашка а уж кхо тайпа мара белгалдаьдац. Цхьабакъда вай дувцача учебнико яхар дича цIердешай легара ялх тайпа Iомаде деза дешархой. Цу тайпара кхоачамбоацараш дукха да цу учебника тIа.

ГIалгIай метта грамматиках доахка кхоачамбоацараш дувцаш моттигаш хьалхагIа а хиннай. Цу кхоачамбоацарех лаьца яздаьд «Сердалос» а. Масала. «Иштта хила доагIий-теш грамматика?» («Сердало», 6 июля 1965 ш.) яхача заметка тIа дийцарех цхьадараш къовсаме дале а, дукхагIдар хьайцача пайда баргболаш дар. Иштта, гIалгIай грамматика учебника тIарча упражненешкара предложенеш шоай чулоацамга диллача педагогически нийса яц, яхаш яздора заметка автора.

Уж кхоачамбоацараш доахкаш да вай дувцаш дола 1976-ча шера арадаьнна 5—6-ча класай дешархошта лаьрхIа учебник а. Масала, цу учебника тIарча 40-ча упражнене дешархошкара «укх кIалхара даим цхьана лела дешаш юкъе а долаш, шоашкара дага а лаьце», ялх предложени язъяр дIадех. Предложенеш язъеча юкъедахьа деза дешаш яраш да: «Хола тIара чувеча санна: — миста худар кхаьллача санна; ...нана маьре яха ди...»

МалагIа предложенеш язъе еза бераша уж дешаш юкъе а долаш? Фу хьаькъал, фу кхетам хургба дешархошта цу предложенеша? ХIама дацар уж санна моттигаш цхьа - шиъ мара ецаре. ХIаьта уж цу учебника тIа кIезига яц. Цул совгIа цхьайолча упражненей тексташ логически бувзам а боацаш литературни произведенешта юкъера хьайица доакъош да. Масала, 220-гIа упражнени милице балхах бер-м хац сона кхийннар а шек воаккхаргволаш я. Къамаьл даьсса ца хилийтар духьа укхаза йоалайнча бакъахьа я из упражнени:

«...Милици чуйолча цIеношка чуйнгар Марем, — язду упражнене тIа. — КIал цун ханнара хургволаш цхьа кIаьнк вар. Тиша телогрейка кIал а йилла. пенах дIа а теIа, вагIар из. Маремагахьа цкъа гIийло ши бIарг хьалекхар цо, тIаккха ше ваьгIача бесса юха а корта чубеллар. Марем а, кIалгIолла цунгахьа дIа а хьежа, ший портфели полтуви кIал а йилла цуйна гаьна йоацца герг а сина Iохайр. Марем дIайист, вож хьайист ца хулаш сайренга бахар уж шиъ. Сарахьа милиционера даа хIама деча, кIаьнк, шийга хьакховдабаь кад а маькха чIегIлг а хьа а ийца, хIама даа воланелар. Марема гош тIа IотIадилла улла ши кулг хьал а айданзар». Ала хIама доацаш чIоагIа «кхетам» ба милице балхах цу упражнене луш бар.

Хетаргахьа, дешархоех гурманаш бе ца гIерте сендухьа йоалаяь я хац яр санна предложенеш а: «Бежана мотт кхехка а баь, кIомача берхIаца буаш, чIоагIа чам болаш хул... Хьаьна даар дегIа дика да ший боарамагIа дуаш хилча... УстагIан чурех бIар беш йоалл нанн...» Учебника 10-ча оагIо тIа беш йоаллаш мара ца хинна бIар 11-ча оагIо тIа сихха баь йистейоал нанн («УстагIан чурех бIар баьбар тхона нане»).

Иштта педагогически доацаш да учебника тIара цхьайолча предложенейн дешайн маIан. Масала, «аьрга таьзет», «гIув а белла, коанаIараш дIакъайлар оаха тхоаш Iодувшаш» (оагI. 10—11), н. кх. дI.

Цу учебниках доахкача керттерча кхоачамбоацарех цаI да дукхагIйолча параграфашка луш йола теоретически материал хьехара а дIачIоагIъяра а йоалаяь упражненеш геттара кIезига хилар.

Кхы цхьаькха а да учебника тIа цецвоаккхаш. Цунна чуйоагIа 28, 29, 32-гIа параграфаш а царца йоалаю упражненеш а шоаш йолчча бесса 1970-ча шера арадаьннача И. А. Оздоева «ГIалгIай мотт» (хьехархой училищана йола пособи) яхача учебника тIара хьанйна я. Из школе Iомадаьчох цхьадар кхы цIаькхаза а ше долчча тайпара педучилище Iомаде деза-те цига деша багIарий? ШоллагIча дешара заведене луш йолча знаней боарам лакхагIа хила богIац-те?

Укхаза белгалдаь а, моттиг кIезига хиларах белгалдинза диса а, кхоачамбоацараш чIоагIа новкъарле еш да школе наьна мотт хьехара. Цудухьа да уж дIадаханза даргдоацарех.

А. ЦИЦКИЕВА,
РСФСР къамий школай Iилма - тохкама института Нохч - ГIалгIай филиала Iилман болхло, РСФСР халкъа образоване отличник.

Футбол

САТИЙНА IИЙЧА ХУЛАР

Футбола чам цкъа байзаваьннар, магинто санна тIаувз цу ловзаро. Къаьстта чIоагIа нах тIаувз цо ловзаш яр «хьа» команда хилча. Иштта укх тIеххьарча шии вIашагIкхетаре, Кишиневеи Ивано-Франковскеи, «Тереко» цхьаккха очко яьккхаеце а, 11-ча мае С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе Запорожьера «Металлург» яха команда цо тIаэцача матчага хьажа хьалха санна дукха нах гулбеннабар. Гулбеннабар шоай командах шоай дог лазандаь, цун аьттув баларга шоаш сатийсандаь.

ВIашагIкхетар дIадоладелар болельщикашта ма-дезза «Терекага» совле йолаш хилар. Юххьанца денз хьаьший наIараштa тIатеIача вай футболисташа дукха ха ялале массехк ира атака йир. «Металлурга» вратара халла хьалоаи А. Чахладзес гаьнара низболашеи хозеи хьожаяь теха бургац, гол чутоха аьттув бала йиш яр В. Колядкой В. Якушкина.

Хьаьший наIараштa цIенхашта кхерам тIаэтталга гойташ дар футболисташа баьццарча баь тIа дехкаш хинна ловзара сурт. ХIаьта хила а хилар из иштта 14-ча минуте штрафной майда тоъал гаьна хиннача А. Синькос чIоагIа теха бургац хьаьший вратара хьалоацалургйоацарех хилар. Счет 1:0 а йолаш «Терек» хьалхаяьлар.

Чутехача бургацо хьинар кхы а совдаьккхар «Терека» футболистий. Ловзар юха а дукхагIча хана «Металлурга» штрафной майдагахьа лест. Цу юкъа шоай нападенена дика гIо ду флангашка гIолла чакх а леллаш хьаьший наIарашкахьа каст-каста бургац хьатйиннача защитникаша Т. Куриева, Г. Кудрявцева. Эггара тIехьа «Терека» дуккхача атакех цаI 32-ча минуте А. Чихладзес шоллагIа бургац чутохаш чакхъяьлар.

Цхьабакъда вIашагIкхетара шоллагIа тайм дIайолаелча бовза хала бар вай футболисташ. ХIанз уж хьалхагIа санна кадай а толамга кхача гIерташ а бац. Из сиха кхета а даь «Металлурга» футболисташ фусамдай наIараштa тIатаI. ХIанз уж ба ловзар шоашта ловчча тайпара деозадераш. Цунга хьежжа дика аьттув а баьлар цар. Дика ловзаш хиннача А. Смирнова шозза — 59-чей 85-чей минуташка — кертаца теха бургац ше лораеча наIарашкара хьаэца йийзар «Терека» вратара Ю. Дарвина. Иштта счет 2:2 а йолаш чакхдаьлар из ловзар.

Цу вIашагIкхетаро цIаькхаза а бакъдир матча еррига а ха чакхъяллалца счет тхо хьалхадолаш ма йий аьнна сатийна Iе йиш йоацилга. Нагахьа санна «Терека» футболисташа из кхетадойя, шийх дог лазараштa дукхагIа тоам беш хургда цун ловзар.

М. САЛМАНОВ.

ИЙДАРХОЙ ЙОАКХО Ю

«ТIехь-тIехьагIа хоза пхьегIаш аха яьннай вай тика чу...». Цу тайпара дешаш каст-каста хаза йиш я юртарча цIен-ноашта юкъе. ЦIаьхха аьннадац уж дешаш. Хашагульгов Лахана болх беча наха боахаме эшаш йола хIамаш йохкача тика чу ваьлча ховргда из миштта долга... Сервант. Из йохкаш я. хIаьта из сервант ше йохкаш хиларал совгIа цу чу хоза дIанийсъяь латт тайп-тайпара товш йола пхьегIаш. Эпачун дукхагIа безам тIагIоргба из санна йолча хIамана. Хозача ваза чу латт зизаш, наха мах бувц, дIа а эц.

Тха Юрта, Яндре, хьалха а хиннай боахаме эша хIамаш йохка тика, бакъда е со а е кхи нах а дукха болхацар цу тика чу, хIана аьлча цу чу хилацар хьона езаш йола хIама, хIаьта йолаш яр а демаша яьккхе хулар. ХIанз тха юртахой вIашгIехьдоал шоашта эшаш йола, цкъазза городашка а халла мара нийслуш йоаца, хIама заказах хьаейта. Лахана каст-каста дахь ший тика чу керда товар, цо ший болх дика лелабарга хьежжа, цунна ийдархой раьза а ба. ХIара бетта кховчаш а, тIеххоачаш а ю Лахана товарооборота план.

Ф. ХАМХОЕВА,
Яндрерча библиотека заведующи.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ДЕША БАХА ЛЕРХIАРИЙ ТЕРКАМГА!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ МЕДИЦИНСКИ УЧИЛИЩЕ 1977 — 1978 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ДЕШАРХОЙ ДIАЭЦ

Дийнахьарча отделене — 8 класси 10 класси яьккхараш: **фелдшерски, фармацевтически, медицински сестрай, фельдшерий-лаборантий** отделенешка;

итт класс яьккхараш: **акушерски, берий учреждений медицински сестрай** отделенешка.

Училище дIаэц 30 шерага кхаччалца ха йола, йиза юкъера йоацеи юкъереи образовани йола нах.

Училище деша болхараша дIаяла еза приемни экзаменаш: юкъера йоаца школа яьккхараша — эрсий мотт (письменно диктант), математика (устно).

Экзаменаш йоацаш училище дIайийбу доши дотои медалаш а йоахаш юкъера школа чакхъяьккхараш; хоастора грамота а енна бола 8 шера школа чакхъяьккхараш.

Степенди тей дешара хьокхамашкеи общественни балхаца дакъа лацаргеи хьежжа.

Заявленеш дIанйю 1 июне денз 31 июле кхаччалца.

Юкъера школа чакхъяьккхарий группе — 1 июне денз 15 августе кхаччалца.

Училище деша отташ дIалуш йола экзаменаш хургья 1 августа денз 20 августа кхаччалца.

Занятеш йолалу 1 сентябре.

Деша оттара луш йола заявлени язъю училища директора цIерагIа укх тайпара документаш шийна а долаш:

1. юкъера школа е йизза юкъера йоаца школа яккхар бакъдеш дола аттестат е тешал (подлинник) е 9, 10 классашка ваккхарах дола тешал.

2. Директора цIерагIа язъяь заявлени (цхьан формагIа)

3. № 286 йолча формагIа йола школа е участкови лоро енна медицински справка, 4 фотокарточка (корта берзан болаш даьккха) 3 х 4 см. боарам болаш.

4. Ваь ха тIа йола тешал е паспорт, хIаьта иштта военни билет (запасе бола военно обязанни бараш) е прописной тешал (призывной ха яраш) училище хьабаьхкача шоаш хьахьокха деза. Цул совгIа практически балха шин шерал кIезигагIа йоаца стаж йолчар (стаж лоархI 1 сентябре кхаччалца) къахьегама книжка тIара предприяте печать оттаяь йола выписка, хIаьта колхозникаша колхоза правлене печать оттаяь йола колхозни книжка тIара выписка хила еза.

Училище дIаэцара хьакъехьара заявленеш дIанйю укх адресагIа: гор. Грозный, Маяковски улица, 88. телефон 2 - 80 - 62.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 МАЙ.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «АБВГДейка». 10.00 — «Дай-ноаной, шоана». 10.30 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 11.30 — Художникех дола дувцараш. «Художник Илья Глазунов» яха документальни фильм. 12.10 — Кишиневера передача. 12.40 — «Iалами саги». 13.15 — «Спортлото» тираж. 13.25 — «Кхерам боацаш дIа-хьа лелар». 13.55 — «Фаьлга тара дола тамашийна истори» яха художественни фильм. 15.30 — «УнахцIено» яхача программа почта. 16.00 — Музыкальни абонемент. Римске-Корсакова камерни творчество. 16.30 — «ДоттагIал» — яха телевизионни журнал. 17.00 — «БIаргагушдар» — теша халадар». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Спортивни гимнастиках йола Европа чемпионат. Кхалнах. Прагера передача. 19.30 — «Октябра дог — уроттадеш дола масал». Панама халкъа парте Генеральни секретара новкъоста Рубена Дарио Соуса интервью. 19.45 — «Иллеца дунен тIа гIолла». Къоначa илленчий Еррнгсоюзни телевизионни конкурса финал. 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — «Иллеца дунен тIа гIолла» яха концерт дIаходахьар. 23.15 — Спортивни гимнастиках йола Европа чемпионат. Кхалнах Прагера передача. Йистеяьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

15.30 — Мультфильм. 15.50 — Телехьажархой письмоех дола гIулакхаш даьд». 16.05 — Кагирхой программа. 16.35 — Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизара. «Дальше, аз иллеца хестаю хьо» яха телевизионни музыкальни конкурс. 17.35 — «Следстви дIахьу ховш бараша» яхача серецара «Зулам деш воаллача ладар» яха телевизионни фильм-спектакль.

15 МАЙ.
I ПРОГРАММА.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Берашта йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Гурга бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 11.50 — «Деррига хар лов сона» яха кинохурнал. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Кабалевский. Маршака перевод яь Шекспира 10 сонета. 14.00 — Воккхача наькъа этапаш. «Доккха вахар» яха художественни филм. 15.25 — «Кинжкай тика». 16.05 — Музыкальни программа. 16.50 — Дунен халкъашта юкъера панорама». 17.20 — Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Киноникъбархой клуб». 19.15 — Лядовай «Тамашийна Iам» яха фильм-концерт. 19.20 — Центральни телевидене экрана тIа эггара хьалха «Мехкарий — ноаноаш» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Московски седкъий» яхача искусства фестивала хоадамбеш дола концерт. СССР Доккхача театрера передача. Йистеяьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

15.25 — «Тамашийна кхо бос» яха дешархошта йола передача. 15.40 — «Къоначa книжкаш дезарий клуб». 16.10 — Бераштa дола мультфильм. 16.30 — Кагирхоша хоржача наькъий хьакъехьа (нохчий меттала). 17.00 — «Следстви дIахьу ховш бараша» яхача серецара «Iаьржа Маклер» яха телевизионни фильм-спектакль. 18.35 — «СССР вежарий республика денош». Къилбаседа ХIирий АССР. Кинопрограмма

РАДИО

14 МАЙ.

6.30 — «Баьцадараш а сомаш а дукхагIа». «Ассинский» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 8.55 — Ашараш. 14.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиожурнал (эрсий меттала). 15.00 — «Верасы» яха ансамбла выступлени. 15.40 — Поэтически кердадараш (гIалгIай меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Микрофона хьалхашка ба Веденски района художественни самодеятельноста доакъашхой (нохчий меттала).

15 МАЙ.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.26 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш (эрсий меттала). 12.10 — «ЗIокмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 22—27, Грозне 24—25 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, цхьаццанахьа лаьгIо догIа а делхаш, ди а къувкъаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буйсана — 7—12, дийнахьа — 17—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

14 МАЙ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Халхарий зал. «ЦхьогIал — ноанал дер» яха берий кукольни коллектива спектакль. 16.00. Юриста консультаци 17.00. «Социалистически яхь — миллионий творчество» яха библиографически обзор. 17.00. «Музыкага вуга наькъаш» яха радиобеседа. 18.00. Лекционни зал. «Грозный селхан, тахан, кхоана» яха лекци. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 19.30. Ахканара кинолекторий. «Советски медицина тахан» яха лекци. «Вахар духьа лоаттабу къовсам» яха документальни фильм гойтаргда. 19.00. Арахьа халхараш деча моттиге кагирхой салаIара сайре хургья. 12.00. Болх беш хургья аттракционаш.

Химикий культура Дворец. Кинолекторий. Белорусски ССР-ах йола лекци. 15.00. Болх беш хургья правови знаней кагирхой школа. 16.00. «Саги законы» яхача темах дола документальни фильмаш гойтаргда. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. Даьшта-ноапошта йола кинолекторий.

15 МАЙ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. Болх беш хургда «Заманхо» яха кинотеатр. 10.00. Йоккха зал. Балетни кружока «Лор Айболит» яха спектакль. 11.00. Города Грознерча берий художественни самодеятельноста тIеххьара концерт. 12.00. Библиотека. «Ильича васкеташта мутIахьа бараш» яха литературни утренник. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр. 12.00. Болх беш хургья аттракционаш. 19.30. Ахканара кинолекторий. «Шийх лаьца дувц кинос» яха документальни фильм. 19.30. Арахьа халхараш деча моттиге кагирхой салаIара сайре хургья.

Химикий культура Дворец. «КIай ладья» яхача клуба шахматех йола турнир. 11.00. Нохч-ГIалгIай АССР пионере истори» яха беседа. 11.00. «Пионере исторе оагIонаш» яха кинолетопись. 17.00. Вокальноинструментальни ансамбла концерт. 18.00. Кинолекторий. «В. И. Ленин — Советски пачхаьалкхе хьаяр» яха беседа. Тематически кинофильмаш гойтаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Болх беш хургья «Объектив» яха фотоклуб. 10.00. Болх беш хургья «Филателист» яха клуб. 12.00. Болх беш хургда «Космонавт» яха берий кинотеатр.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05117. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3673.